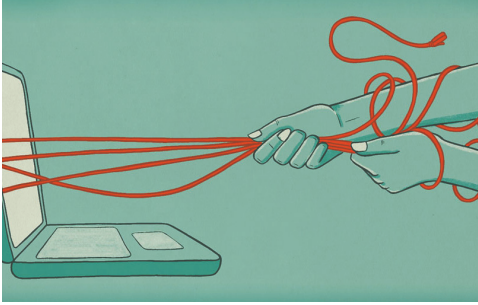

Öfkemizi değiştirici
bir güce dönüştürmek
elimizde

3

Hukukun değil
retweetin üstünlüğü

11

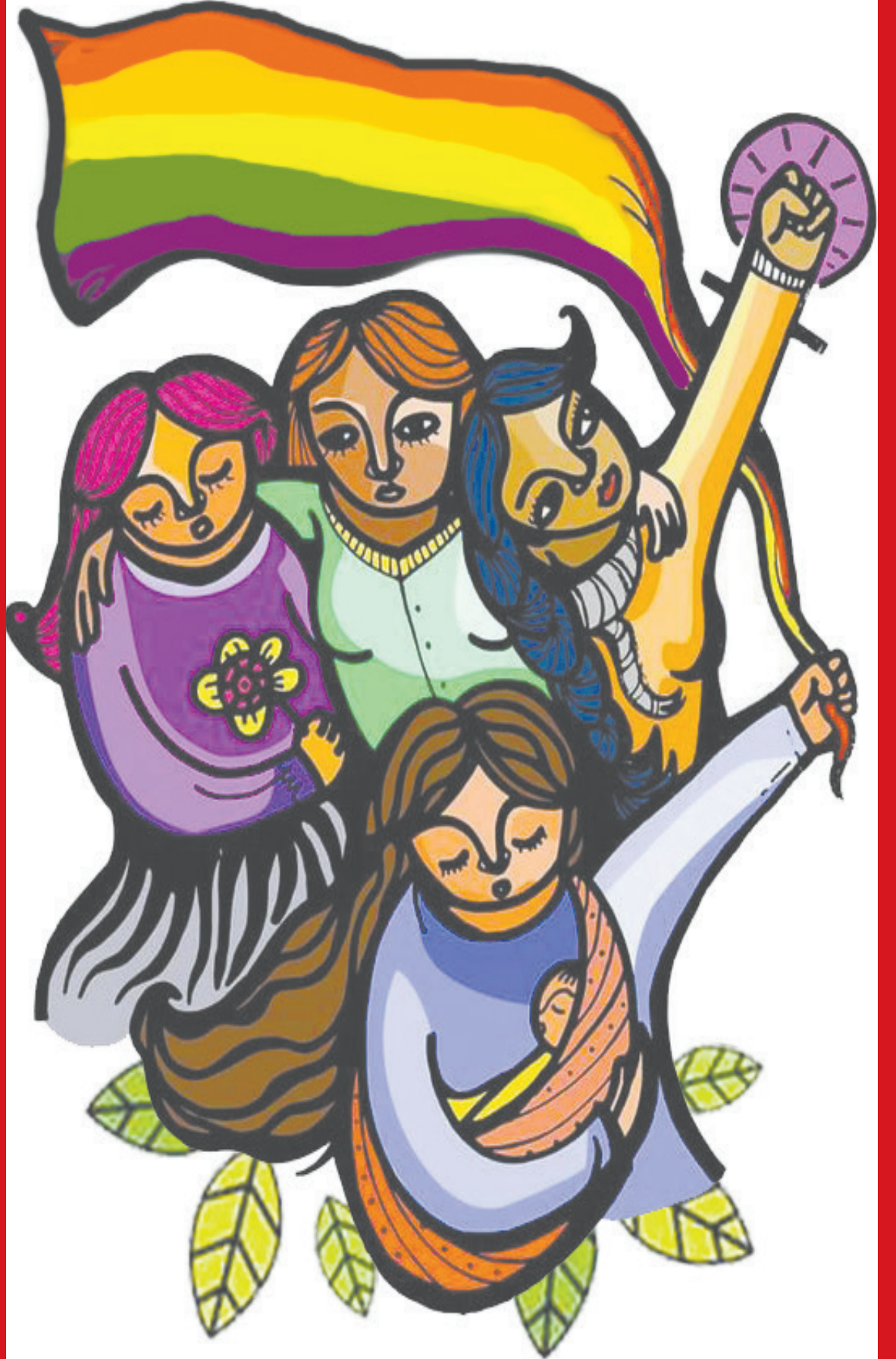
Sendikal mücadelenin
önünü aydınlattılar:
Kibritçi Kızlar

17

Güney Afrika çiftliklerinde
kadın işçiler
şiddet sarmalında

21

'Ayakta kalmak' için değil 'ayağa kalkmak' için

İÇİNDEKİLER

Öfkemizi değiştiren bir güce dönüşürmü elimizde.....	3	
Sema Barbaros		
Şiddete çözüm bulunmuyor, işsizlik büyük sorun.....	4	
Yasemin Öztürk		
Yanında biri olunca güçleniyorsun, ama devlet yanında yok.....	4	
Hanife Akkuş - Ayfer Kaplan		
Yoksul, okul masraflarını nasıl karşılasın?.....	5	
Ayfer Kaplan		
Konserve yapmak bile lüks!.....	5	
Hasret Kanat		
Şiddetten kaçmanın bedeli çocukların geleceği mi?.....	6	
Adile Doğan		
'Geçici velayet' talep edilebilir.....	6	
Av. Devrim Avcı		
KİTAP: 'Kalp yerine çam kozalağı taşımayanlardansanız'.....	7	
Sevil Aracı		
Eğitimden mahrum, şiddet görüyor, çalışmaya zorlanıyor.....	8	
Neslihan Kar		
Elimde bir sihirli değneğim olsa.....	8	
Duygu		
Canımız birliğimize emanet.....	9	
Zeynep Kılınçarslan		
Eşini iş cinayetinde yitiren Asine: Ceza almalarını istiyorum.....	10	
Eren Saran		
Mutfak elemanı olarak girdiği atölyede parmaklarını kaybetti.....	10	
Nursel Oktay - Hande Köse		
Hukukun değil retweetin üstünlüğü.....	11	
Gülşah Kaya		
İstanbul Sözleşmesi ve 6284 kadınlar için ne anlama geliyor?.....	12	
Av. Gamze Gökoğlu		
İÇİMİZDE BİRİ: Zeynep.....	14	
Nevruz Mersin		
Türk Metal'in 'kadın işçi kurulları'na dair sorular.....	15	
Arzu Erkan		
Kadın işçiler yeter ki birlik olsun.....	16	
Seher Turgay		
Sekreter deskinde kadın olmak.....	16	
DEÜ Hastanesi çalışanı bir kadın		
TARİH: Kibritçi Kızlar.....	17	
Müslime Karabatak		
Üniversitelerden bir ses yükseliyor.....	18	
İlayda Bilgen		
SAĞLIK: Sağlıklı beslenelim ama nasıl?.....	19	
Uzm. Dr. Sanem Bilgili		
Leyla.....	20	
Meltem Teker		
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....	21	
Sarya Tunç		
Biz eksildik... Öfkemiz büyüdü.....	22	
Berfin Güler		
Duyum zorundasınız!.....	22	
Hepimizin Sennur ablası.....		22
Kıvılcım Eftelya		
MEKTUBUMUZ VAR.....	23	
Emeğin ve direncin yürekli karncası: Sennur Sezer.....		24
Özge Sönmez		

D ayak. Taciz. Tecavüz. İstismar. Cinayet... Örtbas. Pişkinlik. Takipsizlik. Adaletsizlik... Öfke. Öfke. Öfke...

Hayatımızın çetelesi böyle. Nerede bir suçlu devlete, iktidara yaksın, orada "suçun" ortadan kaldırıldığı, kadınların ve çocukların canlarının, bedenlerinin, hayatlarının, geleceklerinin üzerine büyük bir rahatlıkla çökse, korkunç bir koruyucu kalkanla sarmalandıkları bir ülke oldu burası.

Diyarbakır'da Yenişehir ve Eğil İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli 3 polis, yaşları 6 ile 10 arasında olan 3 kardeşe aylarca şiddet uyguluyor, uyuşturucu veriyor, tecavüz ediyor. Baba şikayetçi. Sonuç: Takipsizlik!

Ankara'nın göbeğinde Çankaya Üniversitesi'nde akademisyen Ceren Damar'ı bıçaklayarak öldüren Hasan İsmail Hikmet'in 2015 yılında da kendisinden ayrılan kız arkadaşını tehdit ettiği ve verilen koruma kararını defalarca ihlal ettiği halde 4 yıldır yargılandığı davada bir tek yaptırımla karşılaşmadığı ortaya çıktı. Yetmedi, katilin AKP'li aday adayı avukatı, neredeyse öldürüldüğü için Ceren hocayı suçladı.

Mardin'de Büyükşehir Belediyesi'ne kayyum atıldığı dönemde Kent A.Ş.'ye müdür yapılan polis memuru Ercan Uysal'er'in, kadın çalışanları tehditle fuhuşa zorladığı ses kayıtlarıyla ortaya çıktı. Ama mağdur kadınlar korkularından şikayetçi olamadı.

Elazığ'da AKP'nin ilçe başkanı Vahap Gök bir kadını defalarca taciz etti, partiye tacizi şikayet eden kadının yakını kaçırılıp darp edildi. Gök kendini "Tamam ben hatalıyım, fakat beni il başkanına şikayet ediyorsun, sanki il başkanının bu işleri yok mu?" diye savundu.

İşte Nadira Kadirova. Bakıcı olarak çalıştığı AKP İstanbul Milletvekili, eski asker Şirin Ünal'ın Ankara'daki evinde, 23 Eylül akşamı ölü bulundu. Ölümüne "intihar" denilse de Nadira'nın arkadaşına taciz edildiğini söylediği, ölümünde şüpheli pek çok nokta olmasına rağmen apar topar defnedildiği ve ölümünün üstünün örtülmesi için

adeta sınır ötesi bir örtbas operasyonu yapıldığı açık.

Karşımızda döven, tecavüz eden, uyuşturan, sakat bırakan, öldüren bir cinayet şebekesi var. Bu şebeke, sadece kadın cinayetleri ve çocuk istismarlarında değil, işçileri canından eden çalışma koşullarıyla da, deprem için bizden topladıkları vergilerin bir kısmını bile önlem almak için kullanmalarıyla da, krizin faturasını sırtımıza yükleyip çocuğuna bir pantolon bile alamayan anne babaları intiharın eşğine getirmeleleriyle de, sağlığı erişilemez hale sokmalarıyla, eğitimi rezil rüsva ederek geleceğimizi çalmalarıyla, doğayı talana açıp suyu, toprağı, havayı kirleterek nefes alacak bir karış alan bırakmamalarıyla da topyekun bir "yaşam düşmanı" olarak çıkıyorlar karşımıza.

İşte bu yüzden Emine Bulut'un "Ölme İstemiyoruz" cümlesi kadın cinayetlerine, çocuk istismarlarına, krizin yüküne, işsizliğe, işçi ölümlerine, doğa talanına, doğal afetin toplu kıyıma dönüşmesine, eğitimin sağlığın paralı hale getirilmesine, zamlara, işten atmalara, uzun çalışma saatlerine, ödenmeyen ücretlere kadar hayatımızın orta yerinde duran bütün sorunları da içine alacak biçimde herkesin içinde hissettiği bir isyan cümlesi oldu.

Yaptıkları her şeyle, "hayatınızı elinizden alabiliriz, bize de hiçbir şey olmaz" diyorlar. Hayatımızı de-

rebeyi gibi yönetmek isteyenler, bizi olsa olsa hizmetkarları, köleleri, malları, zevk metaları olarak gördüklerini yüzümüze vurup duruyorlar.

Biz yaşamak istiyoruz!

Dergimizin sayfaları şiddeti, krizi, yoksulluğu birbirine düğüm düğüm, boğum boğum kalın iplerle bağlayan bu ölüm politikasının türlü yönlerinin kadınların hayatlarına nasıl yansıdığını seriyor ortaya. Bir sayfadaki geçim derdini, diğer sayfadaki ayakta kalma mücadelesine, bir cümledeki öfkeyi, diğer cümledeki 'ne yapmalı' cevabına, bir mektuptaki şiddet hikayesini, bir yazıdaki 'yalnız değilsin' şiarına bağlayanın ne olduğunu anayazımızda Sema Barbaros anlatıyor. Yaşadığımızın ne olduğunu açıkça anlamak için birbirimizin bilgisine, deneyimine ihtiyacımız olduğunu her buluşmamızda koyuyor kadınlar ortaya. Tam da bu nedenle dergimizin bu sayısında tüm bu ölüm politikasına karşı haklarımızı ve hayatlarımızı savunmanın araçlarını, yol ve yöntemlerini de tartışıyoruz.

Ekmek ve Gül için en temel önemde olan şeylerden biri, kadınların buldukları her alanda; işyerinde, mahallesinde, okulunda, derneğinde, ilçesinde kurulan platformunda, yan yana çalıştığı, komşu olduğu, yüz yüze baktığı, aynı derdi yaşadığı kadınlarla buluşması.

Zor hayatlarımızın ancak ve ancak dayanışmayla sürdürülebildiğini biliyoruz; bu dayanışmanın yalnızca 'ayakta kalmak' için değil 'ayağa kalkmak' için de ilerletilmesi, büyütülmesi için yapıyoruz çağrımızı: Gelin hep birlikte, tüm dünya kadınlarının şiddete karşı dayanışma ve mücadele günü olan 25 Kasım'a kadar en yakınımızdaki kadınlarla başlayarak, adım adım ilerleyen, birbirini güçlendiren, bizi ayağa kaldıran bir kampanyayı örelim. Krize, şiddete, yoksulluğa karşı "gücümüz birliğimizdir" diyerek, bizi ölümden birleştirenlere karşı yaşamı kazanmak için buluşalım.

Önümüzdeki ay, mahallesinde, işyerinde, okulunda bu çağrıya yanıt veren, değişen ve değiştiren kadınların söyleyecekleri sözleri sizlerle buluşturacağımıza eminiz.

Sayımız çok, dayanışma gücümüz bol olsun!

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım AŞ

İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Adana Baskı: Arslan Güneyoğlu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA

Öfkemizi değiştirici bir güce dönüştürmek elimizde

Sema BARBAROS
Emek Partisi
İstanbul İl Başkanı

Kadına yönelik şiddete karşı mücadele ve dayanışma günü olan 25 Kasım, evrensel bir gün.

Tıpkı şiddetin olağanlaşması, sömürünün her geçen gün artması, kadınların şiddete karşı taleplerine iktidarların kulaklarını tıkamasının da evrensel olması gibi...

Çünkü kadınları ikincil kılan, kadınları güçsüzleştiren bir eşitsizlik döngüsü var.

Dünyanın her yerinde kadınların emeklerinin, bedenlerinin, becerilerinin sömürülmesini, kadınların iradelerinin zapt edilmesini kendi çıkarlarının olmazsa olmazı olarak gören sermaye ve onun iktidarları var...

Temel parolası daha fazla kazanmak olan sermayenin en temel koşulu daha fazla sömürü. Bu sömürüden en büyük payı da, iktidarın tarafından "fıtratı eşitsizlik" olarak nitelendirilen kadınlar alır. Taciz, tecavüz, ölüm, şiddet bu sömürü sisteminde münferit değil sistemattir.

İşte bu, sınırları aşan gerçeklerimizden biridir.

Bir de sınırları aşan yalanlar vardır:

Bir kadın vahşice öldürüldüğünde, 'artık yeter' diyen sesler yükseldiğinde şiddete karşı gibi duran bütün devlet adamlarının, bağımsızmış gibi duran ama göbekten iktidara bağlı yargının, beylik lafları köpürten ama kadınları aşağılamaktan vazgeçmeyen medyanın yalanları...

25 Kasım'a doğru şiddete karşı bol keseden laf söyleme yarışına giren ama gerçekte kadınların canına mal olan bu eşitsizlik döngüsünden çıkarı olanların samimiyetlerini sorgulamayı unutmayalım...

Öfkemizi saklamayalım!

Ne zaman anne olacağımıza, ne zaman hastasına, yaşlısına bakan ve falı evlat olacağımıza, ne zaman işe girmesi gereken 'cesur' kadın olacağımıza; biz değil, sistem karar verdiğinde...

Her gün bir kız kardeşimizin ölüm haberini aldığımızda, dayak sesleri camlardan dışarı taştığında, atölyemizde, sokağımızda, okulumuzda, ofisimizde bir kadın sindirildiğinde...

Hepimizi içine alan bir döngünün tam ortasına itiyoruz hepimiz.

KRİZ DERİNLEŐİYOR
ŞİDDET ARTIYOR

Bu döngüyü daha da kısır hale

getiren, hayatlarımızı daha da zorlaştıran bir mesele daha var şimdi; ekonomik kriz. Artan işsizlik oranları aynı zamanda kadınların güvence-siz işlerde çalışmasının önünü açıyor. Eve giren gelir düştükçe iki yakanın bir araya getirilmesi için ha bire tasarruf etme işi kadının üzerine kalıyor. Geçim zorluğunun, açlığın, işsiz kalma tehdidinin, uzun mesailerin, aşırı sömürünün sonucu giderek kötüleşen çalışma koşullarının tüm zorlukları kadınların ömrünü törpüleyiyor. Kadınlar sadece yoksullaşmıyor aynı zamanda zaten eşitsiz olan konumları daha da kötüleşiyor. Erkeklerin kadınları katletmesine bir meşruluk zemini sağlıyor, sırtları sıvazlanıyor, her daim bir haklılık payı veriliyor.

Her alanda şiddet artıyor. Cezasızlık gözümüze sokuluyor. Ve görüyoruz ki tek adam yönetimi kadınlara daha fazla eve kapanmayı, her türlü şiddete rağmen sessizliği, boyun eğmeyi propaganda edip duruyor.

Kolluk güçlerinin umursamazlığından, yargının adaletsiz kararlarından, sosyal hizmetlerin ve yerel yönetimlerin kayırmacı, aşağılayıcı, kadınları yardıma muhtaç hale getiri-ci uygulamalarından, din şarlatanlarının kadınları suçlayan, aşağılayan fetvalarından, magazin ünlülerinin ekranlara çıkıp kadınları kötüleyen sözlerinden... Kriz sürecinde önce kadınlardan "fedakarlık" istenmesinden... Kadınları yoksulluğa mahkum edip, sonra da evin tüm birey-

lerinin ihtiyaçlarının karşılanmasının kadınlardan beklenmesinden... "Anneliği" kutsarken, annelik etmeyi kadınların temel vazifesi haline getirirken, bir yandan da dayatılan çalışma ve yaşam koşulları nedeniyle kadınlara anneliği bir eziyet haline getirmelerinden...

Hepsi bir bütünün parçası olan bu politikalar karşısında öfkeliyiz!

Yoksulları çıkmaza sokan bu ekonomik kriz, ülkenin "tek adam yönetimi" altına sokulduğu, her şeyin tek elden belirlendiği koşullarda yaşanıyor.

Tek adam yönetiminin inşasında demokrasinin, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün, sendikal ve sosyal hakların teker ortadan kaldırıldığını görüyoruz. Hakların ortadan kaldırılmasını kendisine dayanak haline getirmeye çalışan iktidar, kadınların da en temel haklarına göz dikmiş durumda. Krizin yoksul nüfus üzerindeki yıkıcı etkilerini aile içerisinde çözmeyi uman hâkim tekeli sermayenin temsilcisi iktidar kadınlar üzerindeki denetim ve şiddeti, sınıfsal mücadeleyi bastırmanın bir aracı, yöntemi haline de getirmeye çalışıyor.

Emeğimizi, bedenimizi, haklarımızı, geleceğimizi kendi çıkarlarına dayanak haline getirmeye çalışanlara öfkeliyiz!

SADECE ÖFKENİN
YETMEYECEĞİNİ
BİLİYORUZ

Kadın cinayetlerinin artmasına ve vahşileşmesine, kadınların sabırları-

nın da patlama noktasına gelmesine neden olan koşullar; kadınlar eğer birlikte hareket edecek dayanaklardan yoksunsa çaresizliğe dönüşüyor. Ama birlikte mücadeleye ilişkin irili ufaklı dayanaklar söz konusuysa ses çıkarmaya, kadınların yaşamsal sorunlarıyla politik, ekonomik, toplumsal sorunlar arasında daha açık bağlar kurmaya olanak veriyor.

Kadınların bir arada durmasını sağlayacak olanın dayanışma ve örgütlü mücadele olduğunu, tek kurtuluşumuzun birlikte hareket etmek olduğunu biliyoruz.

25 Kasım kadına yönelik şiddetle mücadele ve dayanışma günü yaşamak ve yaşatmak için bilmeye ne kadar ihtiyacımız olduğunu hatırladığımız bir gün. Dünya kadınları Dominik'te eşitsizliğe, yoksulluğa, işsizliğe, sömürüye, baskılara ve faşist Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele eden Mirabel Kızkardeşlerin, devlet güçlerince tecavüz edilerek öldürüldüğü gün olan 25 Kasım'ı öldürülen, şiddete uğrayan, yaşamı sınırlarla çizilen tüm kızkardeşleri için bir anma ve mücadele gününe dönüştürdü.

25 Kasım'ın bu tarihi bize kadına yönelik şiddetin devlet politikalarıyla, sömürüyle, sistemle ilgili olduğunu, şiddetle mücadelenin dayanaklarından en önemlisinin de bu şiddeti yaratan sisteme karşı mücadele olduğunu gösteriyor. Kadınların mücadelesinden ne kadar korkulduğunu da gösteriyor aynı zamanda.

Çünkü kadınlar olarak, kız kardeşlerimizle kurduğumuz bağın bizim gücümüz olduğunu, sermayenin bunun karşısına koyabilecek hiçbir şeyi olmadığını biliyoruz. Ama sadece bunu bilmek elbette yetmez; bilmekle birlikte anlatma sorumluluğu da bize ait. Fabrikalarda, iş yerlerinde, mahallelerde, oturduğumuz binada, kampüste, okulda; olduğumuz her yerden, en yakınımızdan başlayarak anlatmalı, yan yana gelmeliyiz.

Biliyoruz ki; öfkesini buluşturacak, öfkesini büyütecek, öfkesini mücadeleye katacak, öfkesini birliğe harç yapacak çok kadınız.

25 Kasım'a kadar ülkenin her yerinde, her işyerinde, her yoksul semtte, her okulda, kampüste yan yana gelerek hayatımızı ve haklarımızı savunmak için "Krizde, şiddetle, eşitsizliğe karşı; Gücümüz Birliğimiz" diyeceğiz. Bu sözü büyütmek, öfkemizi biriken bir değiştirici güce dönüştürmek elimizde!

Şiddete çözüm bulunmuyor, işsizlik büyük sorun...

Yasemin ÖZTÜRK
Sincan / Ankara

Sevgi Akyıldız, Sincan'ın Oğuzlar Mahallesi'nde kadınlardan aldığı destekle iki dönemdir muhtar seçiliyor. Akyıldız ile mahallemizde bugüne kadar yapılanlar ve yapılacaklar üzerine uzunca sohbet ettik. Seçildiğinde mahalleli kadınlarla birlikte bir çok konuda birlikte hareket ettiklerini anlatan Akyıldız, mahalleli kadınların en temel taleplerinin başında kreş, sağlık ocağı, Pazar yeri, belediye otobüslerinin düzenlenmesi gibi konular geldiğini söylüyor.

Mahallelinin psikoloğu gibi olduğunu söyleyen Akyıldız, "Kadınlar geliyor, dertlerini anlatıyorlar. O kadar farklı dertleri, sorunları var ki; aklımız, hayaliniz almaz..."

KADINLAR BASKI YÜZÜNDEN BOŞANDIĞINI SAKLIYOR

Muhtarın kadın olmasının kadınlar açısından büyük avantajı olduğuna dikkat çekiyor Akyıldız, örneğin eşinden ayrılan kadınların bu durumu sakladıklarını anlatıyor: "Eşinden ayrıldığının bilmesini istemiyorlar. Çünkü 'Eşi yok, ev kirasını ödeyemez' diye, ev vermiyorlar. 'Eşim yurt dışında çalışıyor' diyor-

İki dönemdir kadınlardan aldığı destekle muhtar seçilen Sevgi Akyıldız ile mahallenin dertlerini konuştuk; 'İşsizlik büyük sorun, kadınlar boşandığını gizlemek zorunda kalıyor, şiddete çözüm bulunamıyor...'

lar. Böylece sosyal baskılardan da kendini korumuş oluyorlar. Ama eşinden ayrılıp nafaka alan var, alamayan var. Mahallemizde bu durumda olan kadınların çoğu bu yardımlarla geçimini sağlıyor. Eşinden ayrılanları Sosyal Hizmetlere, Sosyal Yardımlaşma Vakfına yönlendiriyorum. Gıda yardımı ve ikinci el giysi için belediyeye yönlendiriyorum..."

UZAKLAŞTIRMA KARARLARI İŞE YARAMIYOR

Mahallede sık karşılaşılan sorunlardan biri de şiddet. Yine kadınların anlattıklarını bize aktarıyor Akyıldız; eşinden şiddet gören kadınların ekonomik nedenlerin yanı sıra engelli çocuğu ol-

ması, tehdit gibi zorunluluklarla evliliklerini sürdürmek zorunda kaldıklarını, ayrılamadıklarını söylüyor: "Kendi canından ya da ailesinin canından korkan, tedirgin kadınlar var. Eşleri uzaklaştırılanlar var ama uzaklaştırma kararı her zaman işe yaramıyor, bir şekilde geliyorlar. İleriye gitmek yerine geriye gidiyoruz, durum çok üzücü.

ÇOCUKLARI BÜYÜYEN KADINLAR ÇALIŞMAK İSTİYOR

Bir diğer sorun da tabii işsizlik. Bu sorun aslında çocukların bakım sorunuyla da birleşiyor. Çoğu kadının çocuklara bakacak kimse olmadığı için çocuklarını

büyüttükten sonra çalışmak istediğini anlatıyor Akyıldız: "Kadınlar çocuklarını büyütüyor, 40 yaşından sonra çalışmak istiyor. Dışarıda iş bulamasa da evde bir şeyler yapmak veya yarım gün çalışmak istiyorlar. Halk Eğitim kurslarına da gidemiyorlar çünkü malzeme alamıyorlar. Halk Eğitim Merkezi müdürü ile de görüştük. Bu noktada devlet olarak bir şeyler yapmak lazım. Ben de elimden geldiğince yönlendiriyorum."

KREŞLER AÇILDI AMA ÜCRETLİ

Mahalleye kreş açılması konusunda ve belediye otobüslerinin ring yaparak dolaşması için yine imza toplayıp belediyeye ilettiklerini anlatan Akyıldız, bu konudaki üzüntüsünü ise şöyle paylaşıyor: "EGO otobüsüne ilişkin başvurumuz reddedildi. Akşam saatlerinde okuldan işinden dönen çocuklar ve kadınlar daha rahat evlerine gidebileceklerdi oysa."

Kreş talebi için de adım atılmış; "Kreşler yapıldı, biri Aile Ve Yaşam Merkezi'nin içinde, biri de Atakent Sosyal Tesislerinde. Ama paralı kreşler bunlar, ücretsiz kreşi halledemedik. Dışarıya göre daha ucuz, ama biz ücretsiz kreş talep ediyoruz."

Yanında biri olunca güçleniyorsun, ama devlet yanında yok

Hanife AKKUŞ
Ayfer KAPLAN
Sincan / Ankara

Sincan Fatih'in 103 Evleri Mahallesi'ndeyiz. Ankara'nın en yoksul mahallelerinden biri. İşsizlik, yoksulluk hatsafhada, neredeyse her evin bir hikayesi var yoksulluk üzerine.

Mahalledeki kadınlarla bir araya geliyoruz, gündemimiz kadın cinayetleri. Ülkede son 1 ayda yaklaşık 50'ye yakın kadının öldürülmesi üzerine hazırladığımız anket ile mahallenin ara sokaklarında kadınlarla sohbet ediyoruz.

Ankette ne yapılması gerektiğine, kadına yönelik şiddetin, kadın cinayetlerinin nasıl

durdurulabileceğine ve şiddetin altında yatan nedenlere dair sorular yer alıyor. Anketin sonuçları da sohbetlerimizde aslında biraz beklediğimiz gibi. Kadınlar, çoğunlukla şiddetin kaynağını ya da şiddetteki artışın kaynağını ekonomik sorunlar olarak görüyor. Örneğin 40 yaşındaki bir kadın eve para girmemesinin, hayatın pahalı olmasının ve işsizliğin ev içindeki şiddeti tetiklediğini düşündüğünü anlatıyor.

"Yasalar kadınları koruyor mu" sorusuna bütün kadınların cevabı aynı "Hayır!"

23 yaşındaki çocuklu, bekar bir kadın, "Tabii ki hayır! Devlet rusa bu kadar şiddet, taciz, tecavüz olmazdı. Kadınlar bu ülke-

de çok sahipsiz kimse bu konuda bir şey yapmıyor" diyor.

YOKSULLUK, İŞSİZLİK ŞİDDETİ ETKİLİYOR

42 yaşında, 3 çocuklu bir kadın da tek gelirlerinin eşinin aldığı asgari ücret olduğunu söylüyor. Çocuklardan biri üniversiteye gidiyor ve okul daha açılmamış olmasına rağmen şimdiden 500 lira harcaması olduğunu anlatıyor. Kadın cinayetlerinin ve şiddetin yoksulluk ve işsizlik nedeniyle arttığını düşünüyor; "Eve doğru düzgün para girmiyorsa kadın da biraz söyleniyorsa başlıyor kavga. Sonra boşanmalar... Erkek hazmedemiyor tabii. Kendi 'malı' ya kadın sonra bunlar oluyor işte, şiddet, ölüm. Erkeğin kabullenmesi lazım bu durumu."

SİĞINMAEVI, İŞ BULMA, DESTEK VERME, KORUMA, HEPSİ SIFIR

23 yaşında bir kadın, kız kardeşiyle aynı evde yaşıyor. Bir kafede garson olarak çalışıyor, bahşişlerle birlikte maaşı ayda 1700 lira. Anne babaları genç yaşta ölen kardeşlerden küçüğü 17 yaşında dayısının oğluyla evlendirilmiş. Amcasının evinde kalan kardeşe de 17 olunca "Ya kendine kalacak bir yer bul ya da bu adamla evlen" demişler. Gidecek yer yok tabii, evlenmek zorunda kalmış. Ama evde şiddet bol olunca Ankara'ya gelmiş ablasının yanına. Bu arada ablası da neredeyse aynı hikayeyle boşanmış ve bir gecekonuda ev tutup yerleşmişler. "Kadının hiç kıymeti yok burada. Yanında birileri olunca güçleniyorsun kardeş, komşu, arkadaş... Ama devlet bunun hiçbir yerinde yok. Sığınmaevi, iş bulma, destek verme, koruma, hepsi sıfır" diyorlar.

Kadınların sadece evde değil, her yerde şiddetle yüz yüze bırakıldığını belirten küçük kardeş şöyle devam ediyor: "Gece çıkıyorum işten, her yer tehlikeli. Dolmuş, otobüs, yol, sokak... Televizyonda olan olayların hepsi başına aniden gelebilir. Çok korkutucu bu. Devlet her yeri bize güvenli hale getirmeli. Boşandın mı adamdan, şiddet mi gördün, uzaklaştırma çok net olmalı. Polis falan erkeklerin tarafını tutmamalı."

Yoksul okul masraflarını nasıl karşılasın?

Ayfer KAPLAN
Sincan / Ankara

Yeni eğitim öğretim yılının başlanmasıyla birlikte Sincan'da yaşayan işçi ve emekçi kadınlarla konuştuk. Okulların açılmasıyla birlikte kıyafet ücreti, kırtasiye ücreti, aidat parası, kaynak kitap parası hayatımızın ortasında yerini aldı. Sincan'da konuştuğumuz kadınların birçoğu evine sadece asgari ücretle geçindirdiğini dile getiriyor.

OKUL MASRAFLARI GEÇEN YILIN İKİ KATI

Zeynep'in eşi asgari ücretle çalışıyor. Zaten bu parayla yaşamlarını idare ettirmekte çok zorlandıklarını söyleyen Zeynep'in ilkokul 3. sınıfa giden bir kızı var. "Okulun müdürü bizden daha fazla ağlıyor" diyen Zeynep, müdürün kendilerine MEB'in sadece elektrik, su ve doğalgaz parasını ödediği, geriye kalan okul ihtiyaçlarını veli aidatlarıyla karşılamaya çalıştığını yönelik yakınmalarını paylaşıyor. Bu yıl 200 lira aidat istemiş

okul. Okul eve birazda uzak olduğu için 300 lira servis parası, kırtasiye, okul kıyafeti, çantası, aidatı derken 1000 lira harcama yapmışlar. Geçen yıla göre iki kat fazla okul gideri olduğunu söylüyor Zeynep, "Bu durum bizi etkilemiyor okuldaki öğretmeni ve müdürü de bizimle karşıya karşıya getiriyor. Öğretmen bizden aidat istemek zorunda kalıyor" diyerek tepkili duruma.

OKULLARIN GÜVENLİĞİ YOK

Makbule, 30'lu yaşlarında. 3 çocuğu var, ikisinin ilkokula gittiğini söylüyor, ikizler. İkiz olunca masraf da 2 kat artıyor. Okulun güvenliğinin olmamasından şikayetçi. TYP'nin hala okullara hizmetli ve güvenlik atamamasından kaynaklı okulların pislik içinde olduğunu anlatıyor. Okuldaki idarecinin de bu durumdan çok memnun olmadığını çünkü okuldaki ihtiyaçların sadece veli aidatlarından karşılanabildiğini anlatıyor.

'İNTİHARI BİLE DÜŞÜNÜYORUM'

Nurcan 35 yaşında, 3 çocuğu var. Kocasını da kendisi de uzun zamandır işsiz. Çocukların okul masrafları için ailele-

rinden destek istemişler. Belediye yardımına başvurmuş ama çıkmamış. Nurcan sıkıntılarını şöyle anlatıyor: "Çocukların okul masrafını şimdilik kayınpederimden aldık ama bu tek seferlik bir şey değil. Yıl boyunca bunun birçok masrafı var, kaynak kitap, beslenme, harçlık. İnanın çocukların beslenmesine ne koyacağımı bilemiyorum. Önceden temizlik işlerine giderdim ama bu ara temizlik işi bile yok. Ucuz kıyafet bulmak için girip çıkmadığım mağaza kalmadı. Za-

ten okulların anlaştığı mağazalar var onlarda da fiyatlar çok pahalı. Ucuz kıyafet bulmak için çok doluştım." Psikolojik olarak çok zor durumda olduğunu söyleyen Nurcan, "İntihar etmeyi bile düşünüyorum ama çocuklarım aklıma gelince vazgeçiyorum. Başkalarının çocuklarının güzel güzel kıyafetlerini görünce çok kötü oluyorum. Önceden 'Doğur, Allah kismetini verir' diyordu eskiler ama artık öyle olmuyor. Şimdi aç mezarı çok."

Konserve yapmak bile lüks!

Hasret KANAT
Güzeltpe / İstanbul

Her yıl yaz sonunda gelecek kış hazırlıkları başlar. Konserveler, kurutulmuş sebzeler, dondurulmuş gıdalarla yeni bir kışa tastamam girmeye çalışılır. Bu çabalar çoğu zaman zamlara karşı ev bütçesini korumak için zorunlu hale gelmiştir. Güzeltpe'de sohbet ettiğimiz kadınlar artık kışlık hazırlığı yapmanın bile bütçelerini çok zorladığını anlatıyor.

ARTIK SOKAKTA OLMALIYIZ

Zeycan Kaplan, eşinin emekliyle geçinmeye çalıştıklarını anlatıyor. Ev kirası 1200 eve gelen emekli maaşı 1300 TL. Çocuklarının yardımı olmasa geçinemeyeceklerini söylüyor. "Her şey çok pahalı, kışın yaptığım alışveriş de pahalı, yazın yaptığımda. Eve et zaten girmiyor, sebze, meyveyi de zor alıyoruz. Yazın 150 TL elektrik faturası geliyor, kışı düşünmek bile istemiyorum, bir de üstüne yüzde 15 zam geldi şimdi. Doğalgaza geçen kış 600 TL ödedim, bu sene kim bilir ne olur! Tencere boş

kaynıyor. Çocuklarım olmasa ben acımdan ölürüm. Kalp ameliyatı oldum, şekerim var, tansiyonum var... Yüz kere belediyeye, kaymakamlığa gittim, 'Eşim emekli o yüzden sana bir şey veremeyiz' diyor. Ben özürülü sayılırım, ama o da yetmiyor. Markete gide miyorum. Eskiden komşu gelince çay yanına poğaça koyuyorduk. Şimdi poğaça kalktı, şekere de çaya da zam geldi artık o da yok misafire. Vatandaş düşünün yok. Eskiden boş tencerelerle sokağa çıkıyorduk. Artık sokakta olmanız gerekiyor. Korkmadan sokakta birlikte bu açlığa, yoksulluğa son dememiz gerekiyor."

GEÇİM DERDİ HER GÜN DAHA DA BÜYÜYOR

Fadime ev işçiliği yapıyor. Eskiden çalışmıyormuş, son 5 yıldır çalışmak zorunda kalmış. Eşinin aldığı maaşı çocuğa, evin kirasına ve faturalara yettirmedikleri için eş dost bu işe yönlendirmiş. Haftanın 6 günü çalışıyor ama yine de kira, faturalar, pazar, çocuğun okul masrafları derken yetiremediklerini anlatıyor: "1 yıldır evime bir tek Kurban Bayramında et koyabildim, o da akrabalarından. Domates, biberin pahalılığı yüzünden istediğim kadar kışlık konserve de yapamadım. Taze fasulye hiç alamadım. Artık konserve yapmak bile lüks oldu bi-

zim için. Memleketten gelenler de olmasa bu kışı çıkartamayacaktık. Yazın bile 120 TL elektrik faturası ödedik. Kışın doğalgazı ne yapacağız bilmiyoruz. Her sene daha fazla yokluk çekiyoruz. Yaşamıyoruz bu hayatı, sürünüyoruz. Zamları yapanlara yine hiçbir şey olmuyor."

BU SENE EN ÇOK MAKARNA, BULGUR YEDİK

Melek, bir tekstil atölyesinde çalışıyor. 2 çocuğu var, onları geleceği de geçim derdi de çok düşündürüyor Melek'i: "Bu sene markette en çok makarna ve bulgur aldım. Her akşam ya bulgur pilavı ya da makarna yiyoruz. Artık onlar da eskisi gibi ucuz değil. Evin kirasıyla 2 çocuk olunca her şeyi yetiştirmek çok zor. Hep sonraki günü düşünerek yaşıyorum. Markette, pazarda iki yıldır her şeyi sayarak alıyorum. Kiloyla almak çok zor. Et değil, tavuk almak bile çok zor. Bir tek ben mi geçinemiyorum diye düşünüyordum, sonra bir baktım kimse geçinemiyor, kimse bir şey alamıyor. Aldığımız asgari ücret faturalara mı, kiraya mı, pazara mı, yoksa çocuklara mı yetirelim? Hiçbirine yetmiyor. Sadece nefes alıp vermek yaşamak olmamalı. Çocuklarımızı da kötü bir gelecek bekliyor bizler gibi."

Şiddetten kaçmanın bedeli çocukların geleceği mi?

Adile DOĞAN

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği

Evliliği boyunca şiddet görmüş, bütün hayatı alt üst olmuş, boşanmaya kalkışmış, bu defa da hem yasalar hem boşanmamak için ayak direyen eski kocaları uğraşmak zorunda kalan kadınlar, ellerinde evraklarla oradan oraya koşturup duruyor.

Bir adet uzaklaştırma kararı, iki adet darp raporu, son duruşmadan alınan mahkeme kararı ve derme çatma tutulan evlerin ikametgah belgesi...

Peki, bu evraklarla nereye gidiyor bu kadınlar?

Kendisinin ve çocuklarının canını zar zor kurtardığı, şiddet gördüğü o evden çıkmak bir kadın için kolay değil zaten. Çıksa bile bu sefer elinde onca evrak olmasına rağmen mahkemede boşanamıyor. Boşanma gerçekleşmediği için de kendisiyle kalmalarına rağmen çocuklarının ikametgahını üstüne alamıyor...

Yeni eğitim dönemi başladığından beri derneğimize bu sorunla gelen bir çok kadın oldu.

KIRK KATIR MI KIRK SATIR MI?

Onlardan biri de Gülcan. İki çocuğuyla şiddetten kurtulmaya çalışıyor. Elinde yukarıda say-

dığım koruma kararından, darp raporuna kadar –çocuklar da şiddet mağduru- bir sürü evrak olmasına rağmen kocası nafakanın miktarı üzerinden sorun çıkarttığı için mahkeme boşanmayı gerçekleştiriyor. Böyle olunca çocuklar anneleriyle yaşadıkları için okula gidemiyor. Gülcan, okul müdürüne gidip derdini anlatıyor ama müdür ille de adres şartı koyuyor. “Ama ben ve çocuklarım şiddet mağduru yuz, mahkememiz sürüyor. Mahkeme bitinceye kadar çocuklar okula gitmesinler mi” diye sorduğunda, müdür, “O zaman adresleri neredeyse oraya gitsinler” diyor.

Gülcan’a dayatılan kırk katır mı, kırk satır mı misali: Ya çocuklarını okula göndermeyecek ya da şiddet gördüğü yere geri dönecek!

Benzer durumda başka bir kadına başka bir okulun müdürü ise “O zaman özel okula gitsin” diyor. Hayatını zar zor kurtarmış, derme çatma bir ev bulmuş ve sosyal hizmetlerden aldığı yardımlarla yaşamaya çalışan bu kadına özel okulun yolunu gösteriyor okul müdürü.

Okul müdüründen devletin diğer kurumlarına bir çoğu sorumluluğu üstünden atmaya çalışıyor. Dernek olarak kadınlarla birlikte okullara gidip bu duruma müdahale etmek istediğimize karşımıza çıkan manzara bazı soruları ortaya çıkardı. Okul müdürünün elinde bunca evrak olan bir kadının çocuklarını geri çevirmesinin nedeni şiddet uygulanan kocanın kendilerine musallat olmasından korkmaları olabilir mi? Bu kadar suç işlemiş bir erkeğin neden tutuklu olmadığını sorguluyor, “Karısına ve çocuklarına bunu yapan bana ne yapmaz” diye düşünüyor olabilir.

Gülcan’a dayatılan kırk katır mı, kırk satır mı misali: Ya çocuklarını okula göndermeyecek ya da şiddet gördüğü yere geri dönecek!

‘GEÇİCİ VELAYET’ TALEP EDİLEBİLİR

Av. Devrim AVCI

BOŞANMA davasını sonuçlanması üzerine, müşterek küçük çocukların velayeti, taraflara bağlanacak nafaka miktarı, eşlerin mal paylaşımı gibi hususlar da boşanmaya bağlı haklar olarak karara bağlanır. Ancak, henüz tam anlamı ile sonuçlanmamış bir davada, Esenyalı’daki örnekte görüldüğü gibi, çocukların velayeti başta olmak üzere sorunlar yaşanabiliyor.

Yine de, boşanma davası devam ederken Hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri re’sen alabilir, almalıdır.

Bu düzenleme Medeni Kanun’un 169. maddesinde yer almaktadır. Nasıl boşanma davası devam ederken nasıl tedbir nafakası ödenmesine karar veriliyorsa, müşterek küçük çocukların velayetleri de dava devam ettiği müddetçe geçici olarak taraflardan birine ve-

rilebilir.

Bu durum, uygulamada “geçici velayet” olarak isimlendirilir. Boşanma davasında bir sonuca varılana kadar eşlerden birinin çocuğun geçici velayeti konusunda hakkı olacaktır. Her ne kadar Kanun, hakim re’sen yani kendiliğinden karar verir dese de, bu konu ile ilgili özel olarak talepte bulunmak uygulama açısından daha etkili olacaktır.

Ancak, velayeti geçici olarak anneye bırakılmış olsa da, çocukların okul kayıtları açısından kadınlar yine de sıkıntılar yaşıyor. Bu durumda yapılacak şeylerden biri okul kaydı baba onay almak olabilir. Ancak zaten canını zor kurtarmış kadınların bunu yapmasını beklemek mümkün değil! Bu açıdan boşanma davasının devam ettiği mahkemeye başvurarak, hakimden ayrıca, çocuğun okul kaydının yapılması için izin ve yetki alınması da bir diğer yol. Böyle bir geçici velayet kararına veya hakimden iznine rağmen, bu kararı uygulamayan merciler ve kişiler, mahkeme kararını uygulamadığı gerekçesi ile şikayet edilebilir.

Buradaki yasal boşluğa dikkat çekmek için gündeme getiriyoruz elbette bu soruları; yoksa müdürün tavrını onayladığımızdan ya da gereksiz bir iyi niyet gösterdiğimizden değil.

ŞİDDETE GERİ DÖNMEK...

Zaten yaşanan başka örnekler de iyi niyetli düşünmeyi engelliyor. Yine mahallemizde bir okulun müdürü, şiddete karşı devlet koruması altında olan bir kadından “bağış” adı altında para talep edebiliyor.

Biz dernek olarak bir kaç kez yaptığımız müdahaleler sonucunda bu durumdaki üç çocuğu okula yazdırabildik. Maalesef eğitim öğretim döneminin ikinci ayı olmasına rağmen halen okula başlayamayan çocuklar da var. Bunca şiddetin yanı sıra çocuklarını da okula gönderememek kadınları psikolojik olarak olumsuz etkiliyor, güçsüzleştiriyor. Bütün ısrarlarımıza rağmen bir kadın arkadaşımız, şiddet gördüğü eve, çocuğu için geri dönmek zorunda kaldı bile.

Kalp yerine çam kozalağı taşımayanlardansanız...

Sevil ARACI

Sebnem İşigüzel, ilk kitabı Hanene Ay Doğacak'ı henüz 20 yaşındayken yazmış. Bu ilk kitabı ile Yunus Nadi Öykü ödülünü kazanmasına rağmen kitap uzun süre müstehcen bulunarak poşetli yayınlar arasında kalmış. Hatta yazar "İki yıl önce yazsaydım ben bile okuyamayacaktım" diyor bu kitabı için.

Şebnem İşigüzel'i "Kırpıklarımın Gölgesi" kitabı ile tanıdım. Sarsıcıydı, gerçektir, ağzınızda unutamayacağınız acı bir tat bırakıyordu, sanki yüreğinize saplanan bir hançerdi o kitap. Hatta bir arkadaşım "Ağda gibi bir anda çekip bitirmek lazım" diye tanımlamıştı kitabı okuma sürecini. Elinizde sürüklemeye yüreğiniz yetmezdi.

YAZARKEN

İSYANKAR, GERÇEKTE 'SÜT DÖKMÜŞ KEDİ'

Şebnem İşigüzel, her eserinde, satır aralarında dahi olsa, toplumsal olaylara, bu ülkenin gerçeklerine, kanayan yaralarına mutlaka parmak basıyor ve bir biçimde onlardan kurulu bir atmosferi veriyor. Yazar bir yandan da pek çok gerçek hikâyeyi kurgusuna dahil edip onlara gönderme yapıyor. Örneğin Ağaçtaki Kız'da İstanbul İkitelli'de işçi servisinde sel yüzünden ölen 8 kadın işçiden biri, kahramanlardan birinin annesi olarak giriveriyor hikâyeye.

Genellikle güçlü kadın karakterler yaratan yazarın dili sert. En acı olayları tokat gibi yüzünüze çarpmaktan çekinmiyor. Zaten bu biraz da yazarın tarzı ve tercihi; sizi rahatsız etmek istiyor. Anlattıkları kimi zaman dehşet verici, kimi zaman tiksindirici. Ama bir yandan da gerçek.

Bir söyleşisinde yazar, Venüs'ten alıntı yaparak kimlere yazdığını sıralıyor: "Yolunu kaybetmişlere, serserilere, asilere, delilere, isyancılara, âşıklara, hacılara, şifacılar, katillere, içinde taşıdıkları elem ve kederle şu dünyaya sığmayanlara, yalnızlara, kimsesizlere, sesinden başka ses duymayan gariplere, hayalperestlere, putperestlere, körlere,

Güçlü kadın karakterler yaratan Şebnem İşigüzel'in dili kimi zaman sert. Satır aralarında dahi olsa, toplumsal olaylara, ülke gerçeklerine, kanayan yaralarına mutlaka parmak basıyor.

dilsizlere, korkaklara, cesurlara, mahlu-katlara, görünmeden aramızda dola-nanlara, hayallerinin peşinde koşanlara, hakikatlerin kölesi olanlara, pişmanlara, utanç içinde kıvrananlara, suçlulara, masumlara, fakirlere, zenginlere, dişilere, erkeklere, iki cinslere, iki cins ara-sındakilere, çirkinlere, güzellere, bütün âleme." Yazarken başkaldırdığını, is-yankâr ve asi olduğunu söyleyen yazar "gerçek hayatta süt dökmüş kedi" olarak tanımlıyor kendini.

'HİÇBİR KADIN KENDİ KENDİNE DELİRMEZ'

Çöplük'ün Kraliçesi Leyla, Venüs'ün Şekina Halası, Gözyaşı Konağı'nın Vuslat Emine'si, Ağaçtaki Kız, İyilik'in isimsiz kahramanı... Bunlar Şebnem İşigüzel'in kalemiyle yaratılan, farklı, güçlü kadın karakterler. Eski Dostum Ker-

tenkele'de hayatın sillesini yiyen iki genç, Sarmaşık'ta okuma/yazmayı unutan yazar ile renkleri kaybeden ressam, Kırpıklarımın Gölgesi'nin annesini öldüremeyen küçük kıza... Her bir kahramanın aykırı, değişik yönleri, farklı trajedileri var. Kadınlık halleri, toplumun dayattıkları hemen her eserinde işleniyor yazarın.

"Hiçbir kadın kendi kendine delirmez. Kadınları erkekler delirtir."(1) tespitini yapan yazar, "Erkek şiddeti duman gibidir. Her yere süzülür. Devlet ve toplum onun bütün evlere girmesine, kadınları zehirleyip yavaş yavaş öldürmesine, yaşayan ölüler haline getirmesine yardımcı olur."(2) diyerek şiddeti de tarifliyor. "Şu hayatta erkeklerle benzeyen kadınlar kadar felaket bir şey yoktur. Bir erkek gibi düşünür ve düşkün bir kadın karşısında gerçek bir erkek gibi hareket ederler. Erkeklerin en büyük kötülüğü kadınları kendilerine benzetmeleridir. Oysa kadın kendi cinsi içinde, kadın gibi kadın olarak hür ve serbest olmalı."(3) diyerek kadın gibi kadın olmanın önemini vurgularken, "Anneler cehennemde yaşarlar. Zaten bu yüzden cennet ayaklarının altındadır" (4) diyerek kadına layık görülen hayatı da özetliyor.

DÖNEMİN İÇİNDEN GEÇEN ROMANLAR

TAMAMEN politik bir roman yazmayı da ihmal etmemiş Şebnem İşigüzel. Tuğla kalınlığına bir kitapla Türkiye'nin yakın tarihine biraz esprili, çokça acılı bir bakış atmış. Bu romanın anlatıcısı, şans eseri Ermeni Soykırımından kurtulmuş, her nasılsa Florya Köşküne uşak Mustafa olarak sığınmış Mösyö Kevörk Papazyan. Roman siyasetçilere, ünlülere başka isimler takılarak yazılmış olsa da kimin kim olduğunu anlamak zor olmuyor. Bu romanda darbe, dönemin işkenceli sorguları, cezaevleri, faili meçhul cinayetler, baskılar, dönemin tüm mühim olayları kendine yer bulmuş. Öyle ki Hizbullah'ın katlettiği Gonca Kuriş bile var romanda. Bence romanın en şaşırtıcı yönü ise 2008 yılında yazılmasına rağmen Gülen Cemaatinin geleceğini o günden görmesi.

Ağaçtaki Kız ise çok daha yakın dönem üzerine bir roman. 17 yaşında umut ve neşe dolu olması gereken bir kız, ailesinin kadınlarının travmalarını biriktirerek en son Suruç Katliamında iki can dostunu kaybedince bir anda Gülhane Parkında bir ağacın tepesinde buluyor kendisini. Bu roman Gezi Direnişi ile başlamışken Suruç ve Ankara Katliamları ile seyir değiştiren bir kitap sanki. Gezi ile başlayan o umutlu olma hali, yerini biraz bunalıma, biraz iç sıkıntısına, biraz intihar eğilimine bırakmış. Ağaç, dünyanın acımasızlığından çıkma eylemi olarak öylesine seçilmiş bir figür değil. Zaten yazar da değerlendirmelerinde böyle söylüyor. Sanırım yazar bize hiçbir zaman ağacın sadece bir ağaç olmadığını anlatmak istemiş. Belki de roman kahramanın sığındığı ağaç kendisini sarıp sarmalayacak, iyileştirecek, yeniden hayata karışmasını sağlayacak özgür bir ülke, kadınlarını, çocuklarını seven bir ülke...

Sözün özü, "kalp yerine çam kozalağı taşımayan"lardansanız (5), Şebnem İşigüzel okumayı ihmal etmeyin.

(1) Venüs - sy.95

(2) Ağaçtaki Kız - sy.140

(3) Gözyaşı Konağı - sy.125

(4) Sarmaşık - sy.138

(5) Ağaçtaki Kız - sy.18

Elimde bir sihirli değneğim olsa...

KIZ ÇOCUKLARI HAKLARINDAN YOKSUN:

Eğitimden mahrum, şiddet görüyor, çalışmaya zorlanıyor

Neslihan KAR
Küçükçekmece / İstanbul

Kız çocuklarına karşı ayrımcılığın önlenmesi ve onların insan haklarından tam ve etkili bir şekilde yararlanmalarını sağlamak amacıyla 11 Ekim, "Dünya Kız Çocukları Günü" olarak ilan edildi. 11 Ekim'e sayılı günler kala İkitelli'de kız çocuklarının en temel insani haklarından ne denli faydalanabildiklerini birde onlardan dinleyelim.

Savaş sonrası Suriye'den göçüp gelen Betül'le sohbet ediyoruz. Betül 16 yaşında. En büyük özlemlerinden bir tanesi okula gitmek. Suriye'de okula gitmek zorunlu olmadığı için okula gidemeyen Betül okula gidebilecek yaşta Türkiye'ye gelmesine ve eğitimin zorunlu olmasına rağmen hâlâ okula gidemeyen binlerce Suriyeli çocuktan biri: "Ben 16 yaşındayım hiç okula gidemedim ama okul özlemi benim için bambaşka bir yerde. Ben okula gitmeyi çok istiyorum. Suriye'de kız çocuğu olduğum için okula gidemedim. Türkiye'de hiçbir yer bizim için güvenli olmadığı için."

Betül bir de "Keşke çocuk olabilseydim" diyor çünkü çocuk olduğu halde yetişkin hissediyor kendini.

Betül ile evlerindeki odasında sohbet ederken odadaki iki tane overlok makinesi dikkatimi çekiyor. "Bunlarla evde iş mi yapıyorsunuz?" diye soruyorum. "Evet sabah birden gece bir ikiye kadar çalışmak zorundayız. Dışarı biz Suriyelilere göre pek güvenilir değil. Hele bir de kadınsanız hiç güvenilir değil. Sokağa en fazla yarım saat çıkabiliyoruz. Hayattan, her şeyden çok yorulduk."

OKUL 'GÜNAH, HARAM' DEDİLER

Özge 17 yaşında üç yıldır okulunu bırakıp çalışmak zorunda olan bir kız çocuğu. Anne babasının boşanması ve annesinin yeniden evlenmesi onun hayatını çok değiştirmiş. Şimdi Özge anlatıyor hak yoksunluklarını "Ben çok küçüktüm annemle babam ayrıldığında. Annem anlayamadığı için babamla boşanmayı tercih etmişti. Biz de onunla birlikte anneannemin evinin yolunu tutmuştuk. Annem yıllarca çalışarak bizi büyüttü. Anneannemle kalyorduk. Ta ki annem üvey babamla evlenene kadar. Annem evlendiğinde onunla aynı evde yaşamak durumundaydık. Ben bu duruma uyum sağlayamadım. Bu da benim hayatımı etkiledi, psikolojimi bozuldu. Annem de anneannemde kalmamıza müsaade etti. Anneannemin ekonomik koşulları bizim yaşamımızı sürdürmemize yetmediği için okulu bırakıp çalış-

mak zorunda kaldım."

16 yaşında lise 3'e giden Buse'nin derdi hem geçim hem şiddet, "Ücretsiz eğitim aldığımız söyleniyor. Ancak okula kayıt yaptığın andan okul bitene kadar birçok vesileyle bizden para alıyor. Her kız çocuğu okula gidemiyor ailesinin maddi koşulları, dini inancı, kültürel farklılıkları hayatın her alanını etkiliyor. Özellikle eğitim hayatını. Bizim mahallede komşunun dokuz yaşında bir kızı var. Ama okula gitmiyor. Babası göndermiyor. 'Günah, haram' diyorlar. Ama hastaneye gittiklerinde kadın doktor arıyorlar. Yine bir başka komşumuz olan Melek Azerbaycanlı, 16 yaşında. Türkiye'ye çalışmaya geldi. Kız 3 ay önce halasının oğlu ile evlendirildi" dedi.

Sohbetimizin ilerleyen dakikalarında Buse babasından şiddet gördüğünü anlatıyor; "Hem annem hem de ben babam tarafından şiddet gördük. O zamanlar kendimi yok etmek istedim. Okuldan kaçıp kaçıp başka yerlere gittim. Evde ve okulda boğuluyorum. Özgürlük istiyorum. Dışarıda rahat rahat dolaşmak istiyorum. Kimse bize laf atmasın, sarkıntılık yapmasın istiyorum. Herkes eşit koşullarda okula gidebilirsin. 13 yaşında bir kardeşim var erkek, o istediği yere gidebiliyor. Ama ben 16 yaşındayım onun kadar rahat çıkamıyorum dışarı" diyerek tepkisini dile getiriyor.

Merhaba ben 7 kişilik bir ailenin 3. kız çocuğuyum, 16 yaşındayım, okulu 8. sınıfın ilk haftası bıraktım. Sonrasında yatılı kuran kursuna başladım yaklaşık 2 senedir oradaydım.

Bizim buradaki kızların çoğu okumuyor, yani okutulmuyor, aralarından şanslı bir iki kişi çıkıyor tabii ki ama ben de öyle olmadı. Ablam üniversiteyi kazanınca annem bizi okutmakta çok zorlandı. Benim ise bir fedakarlık yapmam gerekiyordu. Derslerim çok iyi değildi. Bari ablamın hayatı güzel olsun diye vazgeçtim okumaktan. Fakat değişen pek de bir şey olmadı. Annem okula vereceği parayı yatılı kuran kursuna verdi. Artık orada okuyorum. Yakında orada hocalık yapabileceğimi söylüyorlar. Fakat ben istemiyorum. Dışarıya çıkmamız yasak, balkona çıkmamız bile yasak. Ne yediğimizden tut ne zaman uyuyup ne zaman uyanacağımızı bile onlar belirliyor. Annem bu duruma "kültür, edep" diyor. Bana göre ise paralı cezaevi.

11 yaşından beri evi çekip çeviriyorum. İki ablam var. Onlar evlenmeden önce bu kadar zorlanmıyordum ama artık evin tüm sorumluluğu bende. Annem genel olarak tarlada, tarla yokken de bir lokantada bulaşıklık yapıyor. Zaten dizinden iki kez fizik tedaviye girdi. Sürekli ayakta iş bırakmıyorum ona. O yüzden kardeşlerimin annesi, evin ise kadını oldum.

Babam bizim çalışmamıza izin vermiyor. Günahmış. Daha evlenmemişiz. Millet yanlış düşünülmüş. Ama yazın fındık toplamaya gittiğim zamanlar oluyor. Fazla getirisi yok. Ama kendime bir şeyler alabiliyorum. O yüzden yaz aylarını çok seviyorum.

Bizim buralarda adet olduğun zaman başörtü takıp bir daha hiç çıkartamazsın. Tabii ki her aile bizimkiler gibi değil bazıları açık, güzel güzel giyiyor. Ama biz bedenimizi belli etmeyen şeyler giymek zorundayız. Babam çok kızyor, evde bile taktrıyor bize, sürekli ahrette her telimize yılan yapışacağını söylüyor. Bizde takmak zorunda kalıyoruz.

Buralarda yaşamak kolay değil. Mesela ben babamı çok göremedim sürekli gurbete gider yabancı ülkeye, oradan gelince, Konya'da bir dergah var. Orada üç dört aya yakın kalır. Gelince evde pek durmaz. Aslında ya camide ya da kahvede. Fakat bize kurduğu baskı her an ensemizde.

Biz yıllardır kış için domates konservesi falan kurarız. Bunlardan biri de üzüm suyuydu. Bu sene babam çok kızdığı için yapamıyoruz. Ondan şarap yapılmıyormuş. Günahmış, harammış. Bunca senedir yediğimiz peki helal mi sayılacak yoksa yerine ahrette cehennemde yatacak mıyız?

Beni istemeye geldiler, çocuğun evi ve bir dükkanı var. Yaşı biraz büyük. En azından kendi evimin işlerini yaparım diyorum. Bizim evdeki gibi ahırları olmaz yani ağır işten kurtulmuş olurum. Ben de birçok kız gibi evliliği baskıdan ve evden kaçış olarak görüyorum. Annem vermek istemiyor beni. Ama ben istiyorum. Babam da evlilik zamanımın geçeceğini söylüyor.

Elimde bir sihirli değneğim olsa buradaki insanları, hayatları, kızları, küçücük bedenlere yüklenen annelik duygusunu değiştirdim. Dizilerde gördüğüm gibi yapardım; Babam bize masal anlatıyor olurdu. Annem kurabiyeler yapıyor. Fakat öyle bir şey yok. 18 yaşına gelince "evlen artık" baskısı var. Bilmiyorum belki o sihirli değnekle hayatı değiştirdim...

Duygu / ORDU

KRİZDE İŞÇİ SAĞLIĞI İŞ GÜVENLİĞİ:

Canımız birliğimize emanet

Kadın işçilere koruma ayakkabıları verilmiyor. Makinelerdeki sensörler devre dışı bırakılıyor. Yemek saati kaldırılıp makine başında kumanya veriliyor. Koruyucu kulaklıkların yerini plastik tıkaçlar alıyor...

Zeynep KILINÇARSLAN
İş Güvenliği Uzmanı
Denizli

Kriz deyince hepimizin söyleyecek pek çok şeyi vardır. Hele ki evde pişecek yemeği, çocukların okul masraflarını daha fazla düşünmek zorunda bırakılan kadınlar daha derinden hissediyor krizi, söyleyecekleri daha çok artıyor. Yine iş yerlerinde (günlerinin neredeyse üçte ikisini geçirdikleri yer) kriz nedeniyle çalışma koşullarındaki olumsuz değişimler ilk kadınları etkiliyor. Nedir bu olumsuz değişimler? Fazla çalışma saatleri, kayıt dışı istihdam, güvencesiz ve güvenliksiz çalışma, işten atılma korkusu... Aslında bu başlıkların tamamı 'işçi sağlığı ve iş güvenliği' başlığı altında sıralanabilir.

İşçi Sağlığı İş Güvenliği Meclisinin kayıtlarına göre 2018 yılında iş cinayetlerinde hayatını kaybeden 1923 işçinin 112'si kadındı. 2019 yılının ilk dört ayında ise 31 kadın işçi hayatını kaybetti. Tabii bu, kayıt altına alınanlar. Yaşanan iş kazalarının çoğu işletme yönetimleri tarafından 'kayda alınmayacak' olarak belirlendiğinden, hiç duymadığımız pek çok iş kazası da oluyor. Kadınlar güvencesiz işlerde çalıştırıldığı için özellikle SGK istatistiklerinde kadın iş cinayeti, yaşadıkları iş kazası ve meslek hastalıkları istatistiklere yansımıyor. Yani kadınlar istatistiklerde de görülüyor. Kadının kayıt dışı istihdama yönlendirilmesi, hane içindeki emeğin görülmemesi; gündelikçilik, bakıcılık gibi hizmet işlerinde güvencesiz çalıştırılması kadınları görünmez kılıyor.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği çalışmalarının temel prensibi önce çalışma ortamında ve çalışma şeklinde önlem al-

maktır. Yani kazayı kaza olmadan önlemek için çalışma yapılması gerekir. Örneğin fazla mesai saatlerinde yaşanan iş kazaları daha fazladır. O halde mesaiyi uzatmayacak şekilde planlama yapılması asıl yapılacak uygulamadır.

MAKİNEYE KAPTIRILAN PARMAKLARA KOLONYA!

Ben, tekstil işkolunda işçi sağlığı ve iş güvenliği uzmanı olarak çalışıyorum. Kriz söylentileri ile birlikte gözden çıkarılan ilk kadın işçiler oluyor. En büyüğünden en küçüğüne pek çok tekstil firmasında kadın işçiler daha yoğun çalışıyor. Konfeksiyon atölyelerinde çalışanlar bilir. Az zamanda çok iş mantığı ile sürekli mobbing uygulanır işçilere. Dikiş makinasını kullanan işçiler bazen yorgunluk, bazen stres bazen hız nedeniyle sıkça parmaklarını dikiş makinasına kaptırır. Bu bir iş kazasıdır. Çoğu atölyede bu, kayıt altına alınmaz. İşçinin eline kolonya, varsa tentürdiyot ile pansuman yapıp işçi kaldığı yerden işe devam eder. Hastaneye gitmek isterse ya kabul edilmez ya da evde olduğunu söylemesi tembih edilir. Aksi halde işten atılmakla tehdit edilir. Geçenlerde Denizli'de bir tekstil fabrikasında çay molasına çıkarken bir kadın işçi merdivenlerdeki ıslak zeminden dolayı kayıp düştü. Ayak bileği burkulan işçiye tansiyonunun düştüğünü söylemesi öğüt verildi.

KADIN İŞÇİYE KORUMA AYAKKABISI YOK!

Denizli'de başka bir tekstil fabrikasında ise şunlara şahit olduk. Bez dokuma işi yapan 200 kişilik fabrikanın yüzde 30'u kadın işçi. Belirlenen bölümlerde çalışan işçilere yılda iki kere çelik burunlu ayakkabı alınıyor. Kriz ile birlikte yılda iki kez alınan ayakkabılar, öncelikle yılda bir keze düşürülmek istendi. İşçilerin itirazları ile bu bir süreliğine ertelendi. Bu kez de kadın işçilere alınması kararı alındı. Zaten ayakkabı alınan kadın işçi sayısı üçtü.

'VERİM DÜŞÜYOR' BAHANESİYLE SENSÖRLER DEVRE DIŞI

Hemen her dokuma fabrikasındaki dokuma makinelerinde hareket algılayıcı sensörler devre dışı bırakılmış durumda. Bu sensörlerin amacı, ip kopması durumunda, dokumacı ipi bağlar ken makinanın durması ve parmakların makineye kaptırılmamasıdır. Verimi düşürüyor, kaliteyi azaltıyor bahaneleriyle sensörler yönetimler tarafından devre dışı bırakılıyor. Yakın geçmişte şahit olduğum bir iş kazasında kadın işçi bu sensörlerin olmamasından dolayı parmaklarını makineye kaptırdı. On gün iş göremezlik raporu aldı. "Böyle demezsen seni işten atarız" denilerek kaza tutanağında kadına makinayı dikkatsiz çalıştırıp elini yaraladığı söylenildi.

Yine kullanılan çoğu kişisel koruyucu donanımların daha ucuz olanı tercih edilir hale geldi. Örneğin gürtülü dokuma işletmelerinde pilot tipi kulaklık alımları durduruldu. Yerine plastik kulak tıkaçları tercih ediliyor. Bu kulak tıkaçları ise kulaklarda mantara neden oluyor.

YEMEK SAATİ YERİNE MAKİNE BAŞINDA KUMANYA

Krizle birlikte çalışma saatleri artıyor, molalar azalıyor. Yaklaşık üç bin kişinin çalıştığı Denizli'nin en büyük tekstil fabrikası Menderes Tekstil'de konfeksiyon işçilerinin mesai saatleri 12 saate çıkartıldı. Menderes Tekstil'in vardiyalı çalışan bölümlerinde ise 8 saatlik çalışmalarda yemek molası verilmeyen işçilere kumanya dağıtılıyor. İşçiler günde bir kere tuvalet izni verilen konfeksiyon atölyelerinden tutun, çay saatleri iptal edilen fabrikalara kadar pek çok örnek vermek mümkün. Krizle birlikte haftada bir iki gün yapılan bir saatlik fazla çalışmalar mesai ücretlerine yansıtılmamaya başlandı.

HEM EVDE HEM İŞTE TOPYEKÜN MÜCADELE!

Kadınlar sadece iş yerlerinde değil evde de çalışıyor Çocuk, hasta bakımı bunların bir parçası. Fabrikadaki çalışması biten kadın eve gidince de yemek, temizlik, bulaşık gibi işlerin 'mesaisi'ne başlıyor. Evdeki angarya işlerin çoğu yine kadınların sırtına biniyor.

Kriz, güvencesiz ve güvenliksiz çalışma koşulları, ev içi angarya kıskacından kurtulmak için elbette ki yapılacak çok şey var. En başta kadınları görünmez kılan koşulların değişmesi için mücadele etmek. Bedenimizi ve ruhumuzu yaralayan, bizi canımızdan eden çalışma koşullarına "hayır" demek ve krizin yükünü sırtımızdan atmamak istiyorsak, kadınları ikinci konuma iten koşullara karşı topyekün mücadele vermeliyiz.

Hakkımı arayamayan, dayanışma oluşturamayan, birlikte duramayan dağılmaya, baskılanmaya, yalnız kalmaya mahkûm oluyor. Tüm kadın emekçiler için hak mücadelesinin yolu; nerede, ne koşulda, hangi işte çalışıyor olursa olsun, öncelikle diğer kadın emekçilerle ve tüm emekçilerle birlikte durabileceği, dayanışabileceği bir örgütlülük yaratılmelerinden geçiyor.

EŞİNİ İŞ CİNAYETİNDE YİTİREN ASİNE: Ceza almalarını istiyorum

MUTFAK ELEMANI OLARAK

GİRDİĞİ ATÖLYEDE

PARMAKLARINI KAYBETTİ

Nursel OKTAY
Hande KÖSE
Yenimahalle / Ankara

KÜÇÜK bir atölyede çalışırken iş kazası sonucu parmaklarını kaybetmiş Mevlüde. Ankara'nın gecekondu mahallerinden birinde çaylarımızı yudumlar-ken sohbet ediyoruz. İki erkek çocuğu var. Çocuklar meslek lisesinden mezun olup, iki yıllık meslek yüksek okulunu da bitirip askere gitmişler. Çocukları dönünce işsiz kalmalarından endişe duyan Mevlüde'nin eşi ise 12 yıldır İpragaz fabrikasında çalışıyor. Şimdi çocuklardan birinin de bu fabrikaya girmesi için uğraşıyorlar.

48 yaşındaki Mevlüde'nin çalışma hayatı, kadın işçilerin yaşadığı zorlukların özeti gibi. Bir klima atölyesinde mutfak elemanı olarak işe başlıyor ama zamanla atölyedeki her işe koşturuluyor, en sonunda patron, kadın olduğu için ve parmaklarının uygun olduğu söyleyerek pres makinesinin başına geçmesini istiyor. Yoğun bir iş gününde iş kazası sonucu parmaklarını kaybediyor. Bu kaza Mevlüde'nin çalışma hayatının da sonu oluyor. Mevlüde çalıştığı zaman yaşadıklarını da şöyle anlatıyor: "Atölyede tek kadın işçi ben olduğum için angarya işlerin hepsini bana yüklerlerdi. Hatta iş az olduğunda yol parası verip atölyeye gelmiş olmama rağmen maaşımdan kesebilmek için 'Sen eve git, bugün iş az' diyorlardı."

'TAZMİNAT ALDIM ŞİKAYETÇİ OLMADIM'

Mevlüde bu kazada patronun da başkasının da suçu olduğunu düşünmediğini söylüyor. İşyerinde değil, başka bir yerde de kaza geçirebileceğini düşünüyor. Ama sohbetimiz ilerledikçe ihmaller açığa çıkıyor. Pres makinesinde bulunması gereken uyarı sensörünün olmadığını söyleyen Mevlüde, patronun diğer atölyelerde de bu makineleri kullandığını söyleyerek kendisini savunduğunu anlatıyor. Kazadan sonra patronuyla tazminat konusunda anlaşmış, şikayetçi olmamış, dava açmamış; davalara çok uzun sürdüğünü söylüyor.

'EMEKLİLİĞE İKİ YIL VAR AMA İŞ BULMAM ZOR'

EMEKLİLİK için 2 yıl daha çalışması gerektiğini ancak tedavisinin devam ettiğini, ilaç kullandığını ve bu yüzden düzenli bir iş bulamadığını anlatıyor. Kriz koşullarında geçimin çok zor olduğunu ve yalnızca eşinin maaşının temel ihtiyaçları bile karşılayamadığını belirten Mevlüde, "Ne olursa olsun iş bulup çalışmak zorundayım" derken Cumhurbaşkanının "Her mezun olan iş bulacak diye bir şey yok" sözlerini hatırlatıyor. Çocukları iki yıllık üniversite mezunu olan Mevlüde, hükümet yetkililerinin insanlar kıt kanaat geçinirken rahat koltuklarında bu cümleleri kurmalarına kızıyor.

Eren SARAN
İzmir

Yaklaşık iki yıl önce Aliğa Kocaer Haddecilikte çalışan Serhat Çetin, iş cinayetinde yaşamını yitirmişti. Serhat'ın ölümünden sonra iki kız çocuğu ve eşi Asine'nin verdiği yaşam mücadelesini Evrensel gazetesi aracılığıyla aktarmıştık. Cenazeden bir hafta sonra ailesinin İzmir'in Doğançay Mahallesi'ndeki evlerine ziyarette bulunduğu zamanda Asine yaşadıklarının şokunu henüz atlatamamış, küçük kızı Azra kucağında olanları kırık dökük birkaç cümle ile anlatıyordu.

Aliğa'da neredeyse kanık-sanmış bir hale gelen iş cinayetlerinin ve yaralanmaların ardından geride kalan anneler, eşler ve çocuklar şirketlerin onlara sunduğu kan paralarını yoksulluklarına merhem edip, kendilerine yol yordam gösterecek kimse olmadığından davadan vazgeçerken Asine Çetin, iki çocuğunun geleceğine tutunarak kaybettiği eşinin ardından dava sürecini başlattı. Her iş cinayetinde olduğu gibi firma yetkililerinden hakim karşısına çıkan kimse olmadı. Ceza alanların bir kısmı Serhat gibi o makinenin başında ölümle burun buruna çalışan işçiler oldu, ki onlar da para cezası aldı. "Zor olduğunu biliyordum demir-çelikte çalışmanın, Serhat çok yorgun geliyordu eve ama bu kadar ölüm olduğunu bilmiyordum. Biz davada tanık olacak işçi bulamadık. İşten çıkmış olanlar bile korktu" diyor Asine...

Serhat'ın ölümünün ardından Asine annesi ve kardeşleri ile aynı binada olan evlerinde kızları Azra ve Alara'yı büyütme için mücadele etmeye devam etti. Serhat ile kurdukları aile bir işçi ailesiydi. Her emekçi ailesi gibi onlar da borç harç yaşamlarını sürdürdükleri için Asine, kalan borçlar için eşten dosttan yardım istemek zorunda kaldı.

'ÖFKELİYİM'

İki yıl sonra yeniden bulduğumuz Asine, "En çok Kocaer'e öfkeliyim, ceza almalarını istiyorum" diyor. İz-

mir'de doğup büyümüş Asine, "Evlениp küçük bir yaşam kurduk. Serhat çalışkandı. Evimizi geçindirmek için dış protezi dağıtımı yaptı, balkon tentesi montesinde çalışıyordu. En son ise bir tanıdığın vasıtasıyla Kocaer'e girmişti. İşe başlayalı henüz üç ay olmuştu ki makineye ayağı sıkıştı. Bir buçuk ay raporun ardından yerini değiştirme sözü verdikleri için işe geri döndü. Değiştirmediler ve Serhat bir hafta sonra aynı makinede bu sefer canından oldu" diyerek yaşadıklarını anlatıyor.

Serhat'ın ölüm haberini aldığı günü anlatırken "Ben böyle bir şey beklemiyordum. İlk kazadaki gibi yaralanmıştır diye düşünerek gittim hastaneye. Ama ameliyattan sonra yaşamını yitirdi. İlk düşündüğüm şey Alara'ya nasıl açıklayacağım oldu. Çünkü hem anlayabilecek yaştaydı hem de babasına çok düşküdü" diyor.

'DİRENÇ DOĞURAN KADIN'

Geçen iki yılda yaşamlarındaki değişimi ise şöyle anlatıyor: "Çocuklarımla yalnız kaldık, onların baba özlemi arttı. Arayış içerisinde, her gördüklerine baba diyorlar. Bilmediğim bir sürü şey; mahkemeler, avukatlar, herkes başka bir şey söylüyor. Hepsini bir anda anlamaya, sağlıklı karar vermeye çalışıyorsun, zor tabii. Benim şansım annem ve kardeşlerimin yanımda olmasıydı. Eskiden daha neşeli hayat dolu biriydim, şimdi yalnızca çocukları düşünüyorum. Onları eğlendirmek için uğraşıyorum. Hayat öyle geçip gidiyor. Birbirimize destek çıkarak yaşıyoruz."

Alara artık okula gidiyor. Derslerinde başarılı ve resim yapmayı çok seviyor. Biz annesi ile konuşurken bile boya kalemleriyle bizi çiziyor. Azra artık üç yaşında, babasını hayal meyal hatırlasa da arada "Benim babam nerde" diye o cevabı zor soruyu annesine yöneltiyor. Onlar için hayat sona ermiş değil elbet. Asine tıpkı Sennur Sezer'in şiirindeki gibi "Direnc doğuran" bir kadın o. Yine de Serhat yaşarken ne kadar mutlu olduğunu, belki de en çok bu küçük mutluluğun, evlerinin neşesinin kendilerinden alındığı için öfke duyuyor.

HUKUKUN DEĞİL RETWEETİN ÜSTÜNLÜĞÜ

Gülşah KAYA

Türkiye'nin yargı işleyişi, tarihi boyunca adalete çok yaklaşmasa da bilhassa son birkaç yıla bakınca üzerine tek iyi laf edilemeyecek halde. Siyasetin yargı üzerindeki etkisi her zamankinden daha fazla mıdır, bilinmez fakat daha aleni olduğu tartışılmaz. Özellikle siyasi davalardaki "gizli" talimatlar, artık herkesin paylaştığı bir sır! Hal böyle olunca, toplumca yargıya olan güven ve beklenti çoğunlukla "amaaaa" nidasıyla özetleniyor.

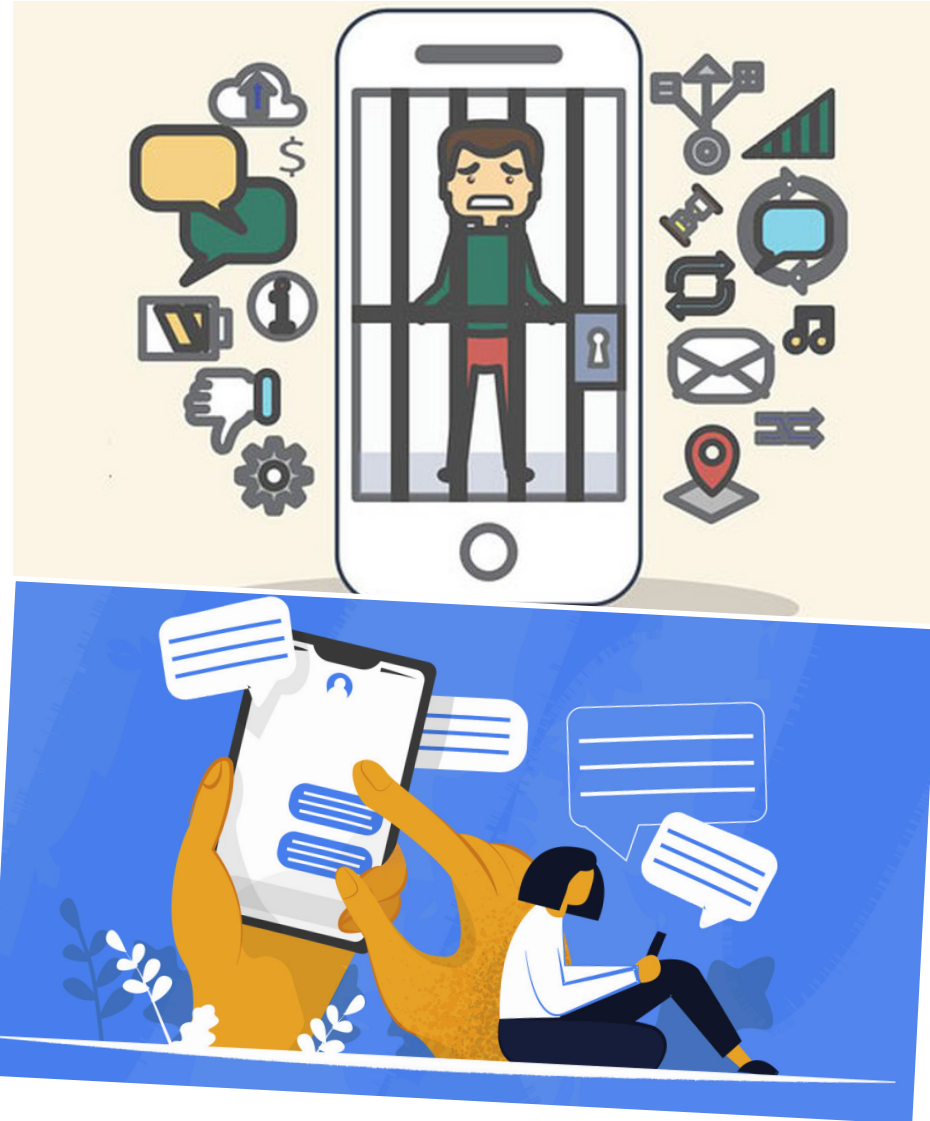
Yargı işleyişini değiştirmek tek başına mümkün değil elbette. Köklü bir devlet sisteminin en işlevli çarklarından biri olduğu da göz önüne alınınca, bütün bir sistem değişmedikçe tam olarak düzelmesi olanaklı değil. Fakat bu, bir "amaaaa" daha olarak değerlendirilmemeli. Zira çarkın bazen doğru dönmesini sağlayan şeyler de oluyor. "Adalet var be!" dedirtmiyor belki ama en azından ilk adım için dahi olsa bir parça cesaret veriyor.

ADALET İÇİN ÇIKILAN UZUN VE ÇETİN YOLLAR

Türkiye'de her gün kadınlar öldürülüyor, ölümden dönüyor ya da ölümlerle tehdit ediliyor. Şiddetin her türüyle sınıran kadınların çok az kısmı yargı korumasından faydalanabiliyor. Yargıya başvurup sonuç alamayanlar bir yana, bir sonuç alamayacağını düşünerek harekete geçmeyenlerin de sayısı oldukça fazla. Böyle oluşunun sebebi de bu derginin sayfalarında ve kadın mücadelesinin tarihinde yazıyor esasen. Polis karakollarından geri çevrilen, duruşma salonlarında suçlanan, adliye kapılarında öldürülen kadınlara karşı haksız tahrik ve iyi hal indirimleriyle ödüllendirilen erkekler memleketin suç ve ceza portresi olarak karşımızda duruyor. Dolayısıyla istenen sonucu alabilmek için çıkılan yol, kadınlar için yeni ve çetin bir mücadele döneminin başlangıcına dönüşüyor. Böylesi dönemler dayanışmanın da en çok arandığı dönemler oluyor.

DETLER DİLEKÇEYE DEĞİL TWITTER'A YAZILIRKEN...

Özellikle kadın cinayetlerinde, davaların takibi ve sahiplenilmesinin, adil bir sonuç elde etmek için ne kadar etkili olduğu aşikâr. Duruşma salonlarının doldurulduğu, kadınların öldürülen hemcinslerinin çığılı olmaya devam ettiği davalardan sonuç alınmasını çok defa

deneyimledik. Bu ve bunun gibi deneyimler, kadın mücadelesindeki farklı dayanışma kanallarının da önünü açmış oldu. Bu dönemin etkili araçlarından biri ise hepimizin elinin altında: Sosyal medya. Adliyelerde adalet bulamayanlar yahut bulamayacağına inananlar dertlerini bir dilekçeye değil, bir tweet silsilesi halinde sosyal medyaya yazarak derman bulmaya çalışıyor. Şiddete, tacize, tecavüze uğrayan kadınlar; kendi hikayelerine ses bulma çabasıydalar. Çünkü sosyal medyadan bulunan ses, bazen yargıya da uzanıyor. Böylece sosyal medya, daha çok tercih edilen bir yöneme dönüşüyor.

SANAL KORİDORLARDA ADALET KOVALAMACASI

Son birkaç ay içinde böyle çok fazla örneğe şahit olduk. Metrobüste tacize uğrayan bir kadının sosyal medyada bir video paylaşması ve o paylaşımın sahiplenilmesi, tacizcinin tutuklanmasını sağladı. Şiddete uğrayan ve neredeyse her

gün ölümlerle tehdit edilmesine rağmen faili hakkında hiçbir şey yapılmayan bir başka olayda da kadının sosyal medya paylaşımlarından sonra yargı harekete geçti ve belki de kadının öldürülmesinin önüne geçildi. Israrlı takibe ve tacize uğrayan, ölüm tehditlerine maruz kalan başka bir kadının yazdıkları sonrasında açılan davanın görünür kılınması sonucunda adam indirimsiz ceza aldı... Özetle; aslında olması gereken sonuçlar, ancak tweet atıldıktan sonra elde edilince sosyal medya hızla kadınların mücadele ve dayanışma araçlarından birine dönüşür oldu. Kadınların sesinin sahiplenildiği ve yargıya görevinin hatırlatıldığı bu sanal koridorlarda, her gün başka bir kadın adalet kovalamaya başladı.

YARGIDAN MEDET UMMAYI KESMENİN GÖSTERGESİ

Buradan bakınca olumlu gibi görünen bu tablo, aslında yaşadığımız vahamet net bir fotoğrafından başka bir şey değil oysa. Adil ve eşit olmayacağı

Adliyelerde adalet bulamayanlar yahut bulamayacağına inananlar dertlerini bir dilekçeye değil, sosyal medyaya yazarak derman bulmaya çalışıyor. Peki, nereye kadar?

herkesçe kanıksanmış, kişilere ve topluma güven vermeyen, terazisi erkekten yana basan bir yargı sisteminin medet ummayı çoktan kesmiş olmanın bir göstergesi. Bunun yanında yalnızca internette görünür olabilenin hayatta kalmak için şans bulabildiği yahut yaşadığı taciz neticesinde sonuç alabilmek için yine toplum yargılamasından "temiz" olarak geçmek zorunda kaldığı bir yeni sistem.

Pek çok örnekte mücadelenin bugün için kullanışlı bir aracı olarak görünen sosyal medyanın ne kadar süre ve kaç kadın için olumlu sonuç çıkaracağı muamma. Belki kadınlar cephesine katkı sağlar gibi dursa da yargının ebediyen retweetle işlemeyeceği de malum. Her şeyin yerli yerine oturması için her şeyden önce kadınlar için eşit bir dünyanın kurulması zorunlu. Fakat bugünün koşullarında ise ilk olarak yargıya, hukuka ve adalete güven duyulan; bütün kadınlar için ulaşılabilir ve eşit bir sisteme ihtiyaç var. Bu da tek tek yargıların sosyal medyadan ikna edilmesiyle değil, bir bütün olarak güvenli koridorların oluşturulmasıyla mümkün.

Bu demek değil ki yazmaktan geri duralım. Elbette hiçbir dayanışma aracını bırakmayalım. Sosyal medyayı da sesimizi duyurduğumuz hiçbir mecrayı da kullanmaktan vazgeçmeyelim. Fakat bu sistemin ve sistemin yargısının bir bütün olarak değişmesi gerekmez mi? Kendi kendine değişmeyeceğini bildiğimiz bu düzende, kadınların uğruna mücadele etmeden bir kazanım elde edemeyeceğini de çok iyi biliyoruz. Sanal mücadelenin ortaya çıkarabildiği o birkaç olumlu sonucu cebimize koyarak bir de gerçek dünyada bir araya gelip yan yana mücadele etmeyi deneyimlemek hepimiz için bir sonuç olarak hanemize yazılacak. Kadınların sokağa çıkmalarından bu kadar korkmaları boşuna değil. Hesteglerimizle birlikte ellerimizi de birleştirerek daha hızlı başarabiliriz.

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ VE 6284 SAYILI YASA:

Kadınlar için ne anlama geliyor?

İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun, şiddetle mücadele için kadınların elindeki en önemli yasal araçlar. Ama deneyimle biliyoruz ki iyi yasaların olması, etkin somut adımlar için yeterli değil.

Av. Gamze GÖKOĞLU

Son günlerde üzerinde en çok tartışılan konuların başında kadına yönelik şiddetle mücadelede yasaların durumu geliyor. Bir yanda her gün yaşanan kadın cinayetleri, şiddet haberleri; diğer yanda ise 'yasalar kadınlara çok fazla hak tanıyor, erkekler mağdur oluyor, bu yasalar değişsin' diye veyansın eden bir grup var. Yani hayatın gerçekleriyle propaganda edilen arasında büyük bir çelişki var.

Hükümetin yalan yaygaralara göre değil, hayatın gerçeklerini görüp hareket etmesini bekleriz, değil mi? Yani her gün en az üç kadının vahşi biçimde öldürüldüğü, yüzlerce kadının şiddet tehdidi altında olduğu için kolluk güçlerine ve yargıya başvurduğu, binlerce kadının yaşanan adalet-

sizlikler, yanlış uygulamalar ve haksız yargı kararları yüzünden adaletle güven duyamadığı bir memleket ortamında, bu gerçek sorunları nasıl çözeceğini dert etmesini... Somut, uygulanabilir, acil, sonuç alıcı planlar yapmasını... Bunları hemen, tüm mekanizmalarıyla hayata geçirmesini...

Ama öyle olmuyor. Yeni yasama yılı açıldı. Kadınların en büyük beklentisi şiddetin önlenmesi. Ama en büyük korkularından biri, bu yeni yasama yılında kadınların haklarını koruyan kimi yasaların kadınların aleyhine değiştirilecek olması.

Bu değişikliğin sinyalleri uzun zamandır veriliyor.

Peki, değiştirmek istedikleri şiddeti önleme yasası ne sağlıyor kadınlara? İptal etmek istedikleri İstanbul Sözleşmesi biz kadınlar için neden önemli?

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ: DEVLETİN GÖREV LİSTESİ

RESMİ adı "Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" olan ve İstanbul'da imzalanmış olması sebebiyle ile İstanbul Sözleşmesi olarak anılan bu sözleşme 11 Mayıs 2011'de imzaya açıldı. Türkiye, sözleşmeye imza atan ilk devlet oldu.

Bu "birinciliğin" bir sebebi vardı elbette; o da Türkiye'nin bir başka "birinciliği": Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından 2009 yılında kadın hakları bakımından çok önemli bir dava olan Nahide Opuz davası kararıyla Türkiye kadını korumadığı için AİHM'de mahkum olan ilk ülke oldu. Bu kararda, aile içi şiddetten şikayetçi olan kadınların karakolda gördükleri muameleler ve etkili koruma sağlamaları gereken yargı organlarının pasif tutumundan dolayı kadınların ayrımcılığa uğradıklarına vurgu yapıldı. Nahide Opuz kararı, devamında İstanbul Sözleşmesinin temelini oluşturdu.

KADIN-ERKEK EŞİTLİĞİ ŞİDDETİN ÖNLENMİNİN TEMELİ

İstanbul Sözleşmesi kadına karşı şiddet, ev içi şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete ilişkin kapsamlı tanımlamalar yapıyor. İmzacı devletlere kadınları her türlü şiddete karşı korumak, ayrımcılığın önüne geçmek ve kadınların güçlendirilmesi yoluyla eşitliğin sağlanması bakımından yükümlülükler getiriyor. Bu yükümlülükler nelerdir ve ne kadına uyulmaktadır, gelin somut örneklerle bakalım:

İstanbul sözleşmesi diyor ki:

Devlet, kadına yönelik şiddetle bütüncül bir mücadele için kurumsal, mali ve eşgüdümlü yapılar kurmalı; etkili, kapsamlı ve birbirine koordineli politikalar oluşturmalı.

Devlet yetkilileri, görevlileri, devlet adına hareket eden tüm aktörler kadına karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina etmemeli ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar üretmeli.

Kadına yönelik şiddet eylemlerinin mağdurları ile çalışan uzmanlara şiddetin önlenmesi ve tespit edilmesi, kadın erkek eşitliğini, mağdurların ihtiyaç ve haklarını ve ikincil mağduriyetin önlenmesini içeren eğitimler verilmelidir. Herhangi bir şiddet karşısında müracaatta bulunan kadının işlemler sırasında karşısına çıkan kolluk görevlisinden savcıya hakime kadar uzanan tüm aşamalarda kadroların bu eğitimi alması ve buna göre hareket etmesi gerekir.

Devlet, özel şirketleri ve işverenleri işyerinde cinsel taciz de dahil olmak üzere kadına yönelik şiddeti önlemek için denetim standartları geliştirmeye teşvik etmelidir.

Devlet, medyayı kadına yönelik şiddeti önlemeye ve kadın onuruna saygıyı arttırmaya yönelik politikaların oluşturulmasına teşvik etmelidir.

Kadın erkek eşitliği, toplumsal kişilerden anndırılmış toplumsal cinsiyet rolleri içeren konuların tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata eklenmesi gerekmektedir.

ŞİDDETİ ENGELLEMELİK İÇİN TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM

İSTANBUL Sözleşmesi şiddetin en baştan önlenildiği bir toplum yaratmak için, şiddet tehditi varsa kadınları ve çocukları etkin bir biçimde korumak için, bir zarar meydana geldiyse etkili kovuşturma ve cezalandırma süreci yürütmek için ve kadınları güçlendirecek politikalar inşa etmek için devlet kurumlarına somut görevler veriyor.

Sözleşmenin önemli bir yönü daha var: Sözleşme kadına karşı şiddetin eşitsizlikten doğduğunu ve eşitsizliği beslemenin şiddeti arttırdığını söylüyor. Şiddeti toplumsal bir sorun olarak ortaya koyuyor ve çözüm için toplumsal bir dönüşüme işaret ediyor. Temel bir olduğu için, kadına karşı şiddet ile mücadelede bütüncül bir sistem kurmayı hedefliyor. Sözleşme ev içi şiddetin "özel alanda" bırakılacak bir sorun olmadığını, gelenek, töre, din, ya da "namus" gerekçelerinin, herhangi bir şiddet eyleminin bahanesi kabul edilemeyeceğini söylüyor.

TÜRKİYE'NİN KARNESİ: TÜM NOTLAR KIRIK

KADINLAR için bu kadar hayatı getirileri olan İstanbul Sözleşmesinin gereklerinin yerine getirilmesinde Türkiye sınıfta kaldı. Örneğin; şiddet vakalarının etkili şekilde araştırıldığı, yargıya taşındığı ve cezalandırıldığı olaylara ilişkin örnekler neredeyse yok. Koordineli politikalar, koruma ve yargılama alanlarında bütüncül bir politika izlendiği söylemek mümkün değil.

Devlet görevlileri bırakın cinsiyet eşitliğine duyarlı politikalar hayata geçirmeyi, sürekli olarak kadınları aşağılayan, eşitliği tırpanlayan sözler söylüyorlar. Şiddet, kamusal bir sorun olarak tanımlanmasına, kamu görevlilerine yükümlülükler getirmesine rağmen birçok olayda polis memurları sorunu, "aile meselesi" diye tarif edip, kadınları şiddet gördükleri eve geri göndermeye çalışıyor ya da hakim/ savcılar mağdurları suçlayan sorular sorabiliyor.

İşyerlerinde yaşanan sorunlar için hem işverenlere hem devlete sorumluluk veriliyor, ama bugün yapılan birçok araştırmada kadınların erkeklerle oranla daha fazla mobbinge maruz kaldığı görüldüğü gibi işyerinde taciz de kadınların en büyük sorunlarından birisi. Medyanın cinsiyet eşitliği yönünden denetim isteniyor; bizse her gün kadına karşı şiddet, tacizi ve tecavüzü meşrulaştıran televizyon programları ve dizilere maruz kalıyoruz.

Ders kitaplarından eğitimin içeriğine kadar her alanda eşitliğin öne çıkarılması istenirken, henüz çok yakın bir zamanda bu düzenlemeye tamamen zıt adımlar atıldığını, "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği"nin okullardaki etkinlik alanlarından çıkarıldığını görüyoruz.

6284: ŞİDDETE KARŞI KADINLARIN ŞİFRESİ

SÖZLEŞME kapsamında kadın örgütlerinin büyük mücadeleleri sonucunda atılan en somut adımlardan biri 2012 yılında çıkarılan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dur. Kanun şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla çıkarıldı.

6284 sayılı kanun kapsamında neler talep edebilir?

Kendinizin ve çocuklarınızın, bulunduğunuz veya başka bir ilde bulunan sığınma evine yerleştirilmesini,

Hayati tehlike olması halinde evden çıktığınızda size eşlik etmesi için geçici koruma (yakın koruma) verilmesini,

Şiddet uygulayanın evden uzaklaştırılmasını ve bulunduğunuz konut, okul, işyeri gibi adreslerinize yaklaşmasının engellenmesini,

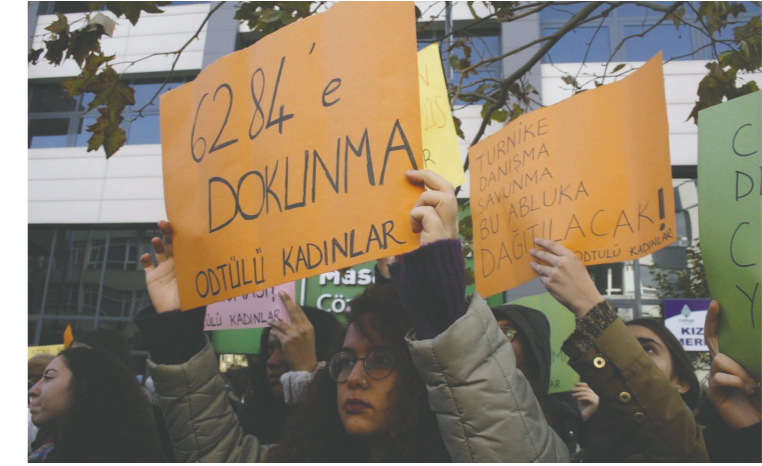
Şiddet uygulayanın sizi telefon, mail, sosyal medya gibi iletişim araçlarıyla rahatsız etmesinin engellenmesini,

Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu gibi maddeleri kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması halinde, hastaneye yatmak da dahil, muayene ve tedavisinin sağlanmasını,

Adresinizin herhangi bir kurumda görünmemesi için gizlenmesini, İşyerinizin değiştirilmesini, Şiddet uygulayanın silahını polise teslim etmesini (Polis ve jandarma olarak görev yapıyor dahi olsa), Geçici maddi yardım bağlanmasını,

Oturduğunuz eve aile konut şerhi konulmasını, Geçici velayet ve tedbir nafakası, Kimlik ve ilgili diğer bilgilerinizin değiştirilmesini talep edebilirsiniz.

Ayrıca sigortalı değilseniz ya da sigorta prim borcunuz olsa dahi koruma kararınızın geçerli olduğu süre boyunca, sağlık hizmetlerinden sigorta kapsamında yararlanabilir ve ilaçlarınızı sigorta kapsamında alabilirsiniz.

Tedbir kararı nasıl alınır?

ŞİDDETE en yakın karakol, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, Cumhuriyet Başsavcılıkları, Kaymakamlık/Valilik, Aile Mahkemelerine başvurabilirsiniz. Kimlik bilgilerinizin değiştirilmesi, geçici velayet, tedbir nafakası, işyerinin değiştirilmesi gibi taleplerin Aile Mahkemelerine başvuru ile talep edilmesi gerekmektedir. Bu sebeple; başvurunuzu bir avukat yardımı ile yapmanızda fayda olacaktır. Bu durumda avukata ödeme yapabilecek ekonomik gücünüzün bulunmaması halinde bulunduğunuz ildeki baronun adli yardım merkezine başvurarak ücretsiz avukat atanması talebinde bulunabilirsiniz.

Tedbir kararının ihlal edilmesi halinde ne olur?

Bu durumda, savcılık veya mahkemeye ihlal başvurusu yapmanız gerekir. Bunun neticesinde hakim tarafından şiddet uygulayan kişinin 3 günden 10 güne kadar zorlama hapsine karar verilir.

HAKLARI GERİ VERMEK YOK SOMUT ADIM İÇİN MÜCADELE VAR!

İSTANBUL Sözleşmesi ve 6284 sayılı kanun, şiddetle mücadele için kadınların elindeki en önemli yasal araçlar. Ama deneyimle biliyoruz ki iyi yasaların olması, etkin somut adımlar için yeterli değil. Çünkü uygulama, bir zihniyet meselesidir. Ve bu zihniyetin kadınların hayatına doğrudan müdahalesi var: Karakola giden kadınlar, çoğu zaman şikayetleri yazılı olarak dahi alınmadan evlerine geri gönderiliyorlar. Kocasının sistematik şiddetine maruz kalıp boşanmak isteyen kadına mahkemede "Peki, sen iyi bir eş olarak görevlerini yaptın mı?" diye soruluyor. Cinsiyetçi politikalarla, şiddet ve tacizi meşrulaştıran medya yayınlarıyla, toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı eğitim müfredatıyla, kadınları yalnızca aile içinde konumlandırıp ve birey olarak değer vermeyen söylemlerle kadına karşı şiddeti körükleyen bir yönetim var. Saldırı büyük ama dayanıklarımız sandığımızdan daha güçlü. Haklarımız için daha talepkar, daha cüretkar olmamız lazım, kadın dayanışmasının gücüne güvenmemiz lazım...

Sözümüz söz; haklarımızdan ve hayatlarımızdan vazgeçmeyeceğiz!

'Artık yaşamım yalnızca kendime ait'

Nevruz MERSİN
Esenyalı / İstanbul

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine, derneğin aktif üyelerinden olan işçi kadınlarla birlikte gelip gittiği sırada tanıştık Zeynep'le. Sevgi dolu, güçlü, yaşamı seven tavırla ve bir o kadar da boyun eğmeyen duruşuyla başladı yaşamını anlatmaya.

"Bana 'Gerçek hayata hoş geldin' cümlesi asla silinmez hafızamdan. 11 yaşında kalabalık bir ailenin içerisinde, gece yarısı 5 kişiyle beraber uyuduğum odadan zorla çıkartılıp, dayımın oğlu tarafından istismara uğradım. Bağırardım, ağzımı kapadım, bağırardım kimse duymadı, duymak istemediler... Her şey olup bittikten sonra odanın kapısına gelip yalnızca 'sen burada ne yapıyorsun' oldu tek söyledikleri. Ne karakol, ne polis, ne şikayet... Tek söylenen 'bundan kimseye bahsetme adın çıkar' oldu. Annem, dayım ve ötekiler, hepsinin tek söylediği yalnızca bu oldu." Sonrası travma, korku, ürperti...

'HEPSİ AYNI SUÇUN SANIĞIYMIŞ'

"Okulda fark edildi durumum, bir kavga sırasındaki gürültü kafamda o anı canlandırdı. Çılgınlıkla düşüp kaldım ve kendime geldikten sonra rehberlik servisinde anlattım olup biteni. Yalnızca psikoloğa yönlendirildiler. Ailem yine olayın duyulmaması için müdahale etti. Dört abim, iki ablam vardı. Bir ablam yalnız yaşardı. Sebebini çok sonra öğrendim, tabii abilerimin duruma sessiz kalmasının sebebini de. Meğer ablalarım, öz abilerim tarafından istismara uğramışlar. Herkesin susmasının tek sebebi bu, hepsi aynı suçun sanığı. Ablama sarıldım ağladım, bana tek söylediği, seni korumak istedim Zeynep, seni korumak istedim."

Yaşı ilerledikçe o evden kurtulmak için epey çabalamış Zeynep. "16 yaşında tekrar istismara maruz kalmaktan son anda kaçıp kurtuldum. Evde abilerim tarafından sistematik şiddet görüyordum. 17 yaşında çalışmaya başladım. Babamı hastalığı yüzünden işten çıkardılar, ben de babama bakmaya başladım. Bir bardak çay için abimden dayak yediğim o akşam çektim kapıyı ve çıktım o evden. Annem pençereden yalnızca montumu attı."

Arkadaşının evine sığındığını, uzun süre işsiz kaldıktan sonra tekrar market ve sonrasındaki fabrika işçiliği sürecini, ailesinin kendi adını kurtarmak için uyguladığı baskıları, bu süreçte zorunlu ev değişimlerini, ama tüm bunlara rağmen artık yaşamının yalnızca kendisine ait olduğunu bir bir anlatıyor Zeynep.

"Bir gün bir haberin alt yazısında bana bunu yapan adamın yabancı bir öğretmene tecavüz suçundan ağırlaştırılmış müebbet haberiyle karşılaştığımda, o gün benim ağzımı kapatmayı sesimi duysalardı belki o kadın bunu yaşamayacaktı diye düşündüm ve yıllar sonra kafamı yastığa rahat koydum."

MÜCADELE SÜRÜYOR

Zeynep'in çalışma yaşamı da zorluklarla ama yine mücadeleyle dolu. Boyun eğmeyen, mücadeleci kişiliğiyle işyerindeki koşullara karşı sendikalaşmak için verilen direnişte de yerini almış: "Fabrikaya sendika getirdik, şartları tamamen iyileştirmiş."

Ben o gün yaşamın ne olduğunu anladım... Ama boyun eğmedim.

Çevremdeki işçi kadınların, Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğindeki kadınların dayanışması, bana ve nice kadınlara umut olmaya devam edecek.

remedysek de durumu asgari düzeye indirdik, fakat temsilcilerin tutumları ve işyerindeki baskılar nedeniyle sendikaya en son üye olanlardan biriyim diyebilirim."

ASLA BOYUN EĞMEDİM

Şimdilerde yaklaşık bir yıl önce fark ettiği hastalığıyla mücadele ediyor. Doktor durumun ciddi olduğunu, çalışma koşullarının ise buna uygun olmadığını söylemiş. Zeynep de koşullarının iyileştirilmesi için doktor raporuyla birlikte işyerine başvurmuş fakat şimdiye kadar bir değişiklik olmamış.

"Ama" diyor, "Boyun eğmedim. Güçlüydüm ben ve yaşadığım istismara rağmen hayata tutunup o insanlara boyun eğmemişken, bana inanan, güvenen ve direnen bu işçi kadınlar varken asla boyun eğmezdim. Dünya görüşüm değişti. Gözümde at gözlükleri varmış, yaşadıklarım kör etmiş beni tamamen diye düşünüyorum şimdilerde. Hatta şanslıyım bile, hem de çok; istismara uğradım bırakmadım yaşamayı, ablalarım da bırakmadı. Hastayım, hastalığımla yaşamayı öğrendim. Yalnız yaşıyorum ama yaşıyorum. Çünkü yaşama hakkı elinden alınan, halen bunları yaşayan, dur diyemeyen, yaşamına son veren veya verdirilen onca kadın varken ben yaşadım ve yaşıyorum.

Önce çevremdeki işçi kadınların, sonra da Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğindeki kadınların direnişi, dayanışması, bana ve benim gibi nice kadınlara umut olmaya devam edecek, eminim."

Türk Metal'in 'kadın işçi kurulları'na dair sorular

Arzu ERKAN

Metal işkolunda sözleşme süreci işçi sendikalarının patron sendikası MESS'e sözleşme taslaklarını sunmasıyla başladı. Her dönem özgün taleplerinin sözleşme taslaklarında yer alması talebini dile getiren, bu talepleri dikkate alınmayan metal işçisi kadınlarsa bu dönem bir "sürprizle" karşılaştı. İki sendika, Türk Metal ve Birleşik Metal-İş sendikaları ilk kez taslaklarına doğrudan kadın işçileri ilgilendiren talepler koydular. Türk Metal, Kadın İşçiler Kurulu oluşturulmasını isterken, Birleşik Metal-İş Sendikası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kurulu talep ediyor, ayrıca 8 Mart'ta kadın işçilerin ücretli izinli sayılmasını istiyor.

Çalışma koşullarının ağırlığına karşın ücretlerin oldukça düşük olduğu sektörde, metal işçisi kadınların sorunları hep görmezden gelindi. Kreş, işyerlerinde ayrımcılığın son bulması, taciz ve şiddetin önlenmesi, doğum ve hamilelik hallerinde yasal haklarının kullanılabilmesi gibi çokça talebi MESS grup sözleşmelerinde hiçbir dönem gündem olmadı. Bugün de, sendika yöneticileri TİS taslaklarını kamuoyuna açıkladığında haberdar oldukları bu maddelerin, kadın işçilerin sorunlarının çözümüne katkı sunup sunmayacağı belirsiz. Belirsizliğin nedeni, bu kurulların işlevi ve işleyişine ilişkin sağlıklı bir bilgilendirme yapılmaması. Taslaklar açıklanırken, amacı ve işleyişi birkaç cümle ile ifade edilen bu kurullara ilişkin ortaya çıkan soruların ve elbetteki sorunların tartışılmaya ihtiyacı var.

Öncelikle bu kurulların taslakta yer almasının kadın işçiler için neden "sürpriz" olduğuna bakalım. Türk Metal Sendikası, örgütlü olduğu işyerlerinde, sözleşmeden beklentilerini sormak üzere üyelerine bir anket dağıttı. Sendika tarafından belirlenen sorulara, yine sendika tarafından belirlenen şıklar üzerinden yanıt verilmesi istenen ankette kadınların özgün taleplerini içeren tek bir soru yer almıyordu. Her ne kadar Türk Metal, taslağın 'işçilerle birlikte hazırlanmış'ını iddia etse de kadın-erkek tüm işçiler bu iddiaya karşı çıkıyor. Sadece 'Ne istiyorsunuz' diye sormanın yeterli olmadığını dile getiren işçiler, taslakta yer alan maddeleri ve ne kadar ücret zammı istendiğini bu dönem de basından öğrendiler. Dolayısıyla tüm diğer talepler gibi Kadın İşçiler Kurulu da kadın işçilerin ortaya attığı, amacı, işleyişi

Kurulun işçi üyeleri nasıl belirlenecek? Bir yaptırım gücü olacak mı? Kadın işçiler, kurulun gündeminin belirlenmesine aktif bir katılımı nasıl sağlayacak? Patronun başkanlık yapacağı bir kuruldan işçi lehine bir karar nasıl çıkacak?

ve işlevini kendi içinde tartıştıkları bir talep olmadı.

Taslak hazırlıkları kapsamında Türk Metal'den daha demokratik bir süreç işleten, işyerlerinde sözleşme komiteleri kuran, taslak öncesi tüm işyerlerinden ayrı ayrı taslak önerileri alan Birleşik Metal'in de kurul önerisini kadın üleriyle tartıştığı, onlardan gelen önerilerle bu talebin ortaya çıktığı söylenemez. 8 Mart'ın ücretli izin olması talebini dışında tutarsak...

PATRONUN BAŞKAN OLDUĞU İŞÇİ KURULU MU OLUR?

Peki, kadın işçilerin bir talebi olarak ortaya çıkması da MESS'ten böyle bir kurul oluşturulmasını talep etmek önemsiz mi? Ya da daha doğru ifade ile kadınların lehine olmaz mı?

Elbetteki her iki sendikanın da bunu talep etmesi önemli, lakin mesele bu talebin belirsizliği, kadınların bu kuruldaki temsiliyeti ve kurulun yapabilecekle-

rine dair net bilginin olmaması.

Kadın İşçiler Kurulu'nun amacını "Kadın işçilerimizin işyerinde maruz kaldığı her türlü ayrımcılığın, şiddetin ve psikolojik tacizin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını ve kadınların kendi sorunlarına sahip çıkmasını istiyoruz. ILO Sözleşmelerinde somutlaşan evrensel değerlerin hayata geçirilmesini istiyoruz" sözleri ile belirtiyor Türk Metal. İşleyişine ilişkin sendika başkanı Pevrul Kavlak'ın söyledikleri dışında bir bilgi yok. Kavlak, kurulun 2'si işçi, 2'si işveren temsilcisi olmak üzere 4 kişiden oluşacağını ve kurula dönüşümlü başkanlık yapılacağını söylüyor. Fakat, örneğin işverenin başkanlık yapacağı bir kuruldan nasıl olup da işçi lehine bir karar çıkacağını söylemiyor. Ya da örneğin bu kurulda görev alacak 2 işçinin nasıl belirleneceğini açıklamıyor.

KURUL ÜYELERİ NASIL BELİRLENECEK?

Sadece Ford Otosan'da bine yakın kadın üyesi olan Türk Metal'in, binlerce kadın üyesi arasından 2 kişi nasıl belirlenecek? Seçim mi yapılacak, yapılacaksa nasıl? Metal direnişi sonrası oluştu-

ruhan Kadın Kolları'nın nasıl işlevsiz olduğu, bu kişilerin sendika tarafından atandığı gerçeği orta yerde duruyorken kadın işçilerin bu kurulda yer alacak kadınların demokratik bir yöntemle belirlenmeyeceğine dair kuşkuları haklı değil mi?

Bir diğer önemli soru da; bu kurulun bir yaptırım gücü olacak mı, yoksa bir danışma organı mı olacak? İşyerlerinde yaptırım gücü olmayan bir kurulda yine kadınların talepleri patronların insafına terk edilmiş olmayacak mı?

Başka bir kritik soru da kadınların bu kurula katılım biçimi konusunda: Sendikanın örgütlü olduğu işyerlerinden kadın işçiler kurulun gündemine alması gereken talepleri nasıl bir mekanizma ile dile getirecekler? Bu kurulun işleyişine, karar altına alınması gereken hususlara aktif bir katılımı nasıl sağlayacaklar?

Şüphesiz aynı sorular Birleşik Metal-İş Sendikası'nın talebi için de geçerli. Bu yüzden 'Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Kurulu oluşturulmasını talep ediyoruz' cümlesi dışında, bu sorulara ayrıntılı yanıtlar verilmeli.

İNİSİYATİF VE SÖZ HAKKI KADIN İŞÇİLERDE OLMALI

Ağır çalışma koşulları, düşük ücretler, esnek çalışmanın yaygınlaştırılması kadın erkek tüm metal işçilerinin sorunu kuşkusuz. Lakin kadın işçilerin yasalardan doğan hakları; kreş, doğum öncesi ve sonrası kullandığı izinler, süt izni, hamilelik süresince kullanması gereken haklar, bunların tamamı patronlar için yük görünüyor. Örneğin kaç kadının sütünü tuvalette ya da soyunma odalarında hijyenden yoksun koşullarda sağdığını biliyor mudur sendika yöneticileri? Bunca devasa sorun arasında taciz, her türden şiddet, baskı, ayrımcılık da duymazdan, görmezden geliniyor.

Bunlar ve de saymadığımız çokça sorunun çözümünde bu tür kurullar elbette işlevli olabilir. Ama bunun için yaptırım gücü olması, işçi kadınların hem sayıca hem de karar alma aşamasında bu kurulda dezavantajlı bir konumda olmaması, kurulda yer alan işçilerin bizzat kadın işçilerce seçilmesi, her işyerinde kurulan komitelerle kadınların kurula iletilecek taleplerde ve çözümünde söz sahibi olması gerekiyor.

Son söz, kadın işçilerin yapacağı şey böyle bir kurulun oluşturulmasını sendikacıardan beklemek değil gerçekten işlevli bir kurul için birlikte mücadele etmektir.

VİP Giyim'den atılan Seher: Kadın işçiler yeter ki birlik olsun

Seher TURGAY
Darıca / Kocaeli

4 yıl çalıştığım işyerinden küçülme gerekçesiyle 2 ay önce atıldım. İşten atılmamın gerçek sebebi ise bambaşka idi. İşyerinde yaşadığımız sıkıntılar sebebiyle sendikalaşma çalışmaları sürdürüyorduk. Hak ettiğimiz ne varsa almak, rahat ve daha elverişli bir ortamda çalışmak için bu yola başvurduk.

Mahrum kaldığımız o kadar çok hakkımız vardı ki ne yaparsak yapalım düzeltemediğimiz bir sistem hakimdi. İşçiler insan muamelesi bile görmüyordu. Fikirlerimizin ve isteklerimizin hiçbir önemi yoktu. Psikolojik şiddete uğruyorduk ve ben çok yıpranmıştım artık. Bir de, kadınsanız bunun boyutu çok daha vahim oluyor. Bölüm şefleri, sırf egoları tatmin olsun diye evine ekmek parası götürmekten başka derdi olmayan kadımla-

ra insanların içinde bağıyor, kadınları küçük düşürüyor, gururlarını incitiyordu. Bunu iki defa yaşayanlardı. Haksız yere insanların içinde gururum incitildi. Kadın olmamın da verdiği rahatlıkla, "Nasıl olsa bir şey diyemez, ben ne dersem tamam demek zorunda. Konuşmaya

cesaret bile edemez" mantığıyla böyle davranma hakkını kendilerinde buluyorlardı. Sendikalı olmamda en büyük etken de bu oldu. Bunun yanında daha sayamayacağım çok sebep var.

Sendikalı işçi sayısı hızla artarken bu durumdan haberdar olan işverenimiz

tespit ettiği kişileri sözde 'küçülme' diye işten çıkarmaya başladı. Bölüm şeflerimizi maşa gibi kullanarak üzerimizde baskı kurdu. Amacımız sadece hakkımız olanı almak ama, sendika lafını duyunca elleri ayakları titreyen yönetim bizi bu yoldan geri çevirmek için elinden geleni yaptı ve hâlâ da yapmaya devam ediyor.

Şu an orada çalışmıyorum ancak sendikayı oraya sokmak istiyorum hâlâ. Bu isteğimin en önemli sebeplerinden biri de çalışanların çoğunun kadın işçilerden oluşması. Kadın işçiler ne yazık ki haklarını savunamıyor. Ve evet tüm işçilerin ama en çok da kadınların sendikalı olmaktan başka çaresi yok. Onu da işçilerin ellerinden almaya çalışıyor, işlerine son vererek ekonomik sıkıntıya sokuyorlar ve böylece gözdağı vermiş oluyorlar.

Özellikle kadın işçilere mesajım; isterseniz yapamayacağımız hiçbir şey yok. Yeter ki birlik olun, sizi hiçbir şey yıkmaz. Korkmayın, korku sizi hiçbir yere götürmez.

Sekreterer deskinde kadın olmak

Hastane çalışanlarının yüzde 60'ının kadın olduğunu biliriz; tıbbi sekreterlerin ise neredeyse tamamı kadındır. Sekreter deskinin arkasında, tabiri caizse her an şiddete başvurma potansiyeli olan 'hizmet alanların' ellerinin altında savunmasız bir pozisyonda çalışırız. Öğle yemeği saati dışında tuvalet ya da benzeri herhangi bir ihtiyacımız için yerimizden ayrıldysak felaketimiz olur; "Buraya bakan yok mu", "Sekreter niye yerinde yok"...

Bir lokantada yemek yediğinizde tabaktan yemek dışında bir şey çıksa ilk garsona hesap sorarız ya; işte öyle bir şey sekretere çatmak da. Lokanta sahibi, şef aşçı, mutfak çalışanları, çalışma koşullarını oluşturan nesnel ve öznel durumlar hiç önemli değildir; tabağı getirene bakmalı!

Oysaki, sıra beklemek zorunda olmanızın, randevu alamamanızın, kötü haber almış olmanızın, tetkik ya da tedavi süreçlerinizde karşılaştığınız sorunların; eczanede ya da hastane veznesinde ödediğiniz faturaların sorumlusu biz değiliz; ama muhtemelen gücünüz bize yetiyor, hatta en ulaşılabilir olan biziz; hemen kapının ağzında deskin arkasında.

Ben ve pek çok sekreter arkadaşım sizlerin hizmet alma süreçlerinde yaşadığınız sorunların asıl kaynağının sağlıkta performans sistemi olduğunu gayet iyi biliyoruz. İnanın bizler de yaşıyoruz. Nitelikli, ücretsiz, ulaşılabilir ve herkesle eşit koşullarda bir sağlık hizmeti alabilmeyi biz de istiyoruz. Köle gibi çalışmak istemediğimiz gibi, hasta ve hasta yakınlarının müşteri gi-

bi görülmesini de istemiyoruz; hastanelerimiz ticarethane haline geldi, isyan ediyoruz.

Aslında aynı taraftayız yani, deskin önü ya da arkası: sistem mağdurlarıyız; ne hizmet veren mutlu ne de hizmet alan. Yani hep birlikte sağlık hakkı mücadelesi vermeliyiz ki sağlık hizmeti kamusal olsun; yani hep birlikte mücadele etmeliyiz ki çalışanlar da haklarını alsın.

**AĞIR ÇALIŞMA, TACİZ, ŞİDDET...
DESKİN ARDINDA NE ARARSANIZ VAR**

Bu deskin arkasında başka ne sorunlar var; tah-

min edersiniz.

Bekar olan ayrı dertli; asgari ücretle çeyiz mi düzsün, eve mi katkı yapsın. Evli çocuklu ayrı dertli aynı ücretle ev mi geçindirsin, kreşe bakıcıya para mı versin...

Gebeysen masa başına bağlı çalışmaktan sağlığı bozulur; emzikliyse süt iznini ihtiyaç duyduğu şekilde kullanamaz sütü giysilerinden akar gider; ki kaç bin çalışanın olduğu hastanede süt sağma odası bile yoktur; olsa da deski terk edemez...

Kadın olmak her yerde zor; aynı mesaiyi paylaştığımız erkeklerce tacize uğradığımız oluyor, yazılan tutanaklar işe yaramıyor, amirler tacizcileri kayırıyor ve sonuçta ceza verir gibi yeri değiştirilen biz oluyoruz.

Erkek hasta ya da hasta yakınları da bu kitlenin içine girebiliyor. Yaşanan tartışmalar, sözel ya da fiziksel şiddet olaylarında hastane yönetiminin ilk çıktığı sonuç "Sekreter grubu iletişim eğitimi almali" oluyor.

Sekreterler empati yapıp, ben dili ile konuşursa sağlık ücretsiz olacak, kuyruklar sona erecek, koruyucu sağlık hizmetleri artacak, herkes sağlığına kavuşacak gibi... Hiç de öyle değil.

Hastanelere gittiğinizde hakkınızı ararken, ihtiyaçlarınızı talep ederken hatırlayın; biz de bu sisteme karşıyız ve inanın birleşe birleşe değiştireceğiz.

*Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesinde
çalışan bir kadın / İZMİR*

Sendikal
mücadelenin
önünü aydınlattılar:

KİBRİTÇİ KIZLAR

*“Kibritçiler yürüyor. Greve.
Karanlığın meşale taşıyan perileri
Işığı yakalayanlar.
Kıvılcımlar uçuyor Kibritçiler greve.”
Lemn Sissay*

Müslime KARABATAK

Kibritçi Kızların Grevi... Kadın emekçilerin tarihi denildiğinde, akla ilk gelen örneklerden biri. Akılda kalıcı isminin dışında, bu grev, kadın tarihinin olduğu kadar sendikal tarihin de önünü aydılatan bir dönüm noktasıdır. 1888’de gerçekleşen grevdeki işçi kadınlara ve grevin haberini yaptığı gibi örgütlenmesinde de aktif rol oynayan sosyalist bir gazeteci kadına, Annie Besant’a yer vereceğimiz bu ay sayfamızda.

LONDRA’DA BEYAZ KÖLELİK!

Bryant and May kibrit fabrikasında çalışan kız çocuğu ve kadın işçiler, çok düşük ücretler ve kötü koşullardan muzdariptir. Saatler boyunca durmadan çalışırlar, sadece sabah ve akşam kısa yemek molaları vardır. Kirli ayaklarla gelmek, parmağını kaptırmamak için makineden elini çekmek bile ceza kesilmesine ve ücret kesintisine nedendir. Kibritlerin “çerçeve”den çıkarılıp kutulara dizilmesi zor bir iştir, kazayla kibrit çakılabilir, bu durumda da ya ceza ya da işten atma gelir. Kibritleri kutulama, paketleme işi, fabrikada yapılırken, kutular parça başı olarak evde yaptırılır ve bu iş için kullanılacak hamuru işçinin kendisi temin etmesi gerekir. En fenası da kibrit üretiminde kullanılan zehirli beyaz fosforun neden olduğu kemik hastalıkları bu genç kadınların yakasını bırakmaz. Fosfor çenesi (phossy jaw) denilen hastalık sıklıkla görülür.

Biz tüm bu kötü koşulları, sosyalist gazeteci Annie Besant’ın The Link gazetesine yazdığı “Londra’da Beyaz Kölelik” yazısından öğreniyoruz. Annie, kadın emeği üzerine bir toplantıda Bryant and May fabrikasının hissedarlarının yaptığı inanılmaz karı öğrenince, işçilerin patronları için bu kadar zenginliği nasıl ürettiklerini incelemek üzere işçi kadınlarla buluşuyor ve öğrendiklerini aktarıyor makalesinde.

SENDİKALAR KADINLARLA DEĞİŞİYOR

Annie’nin 23 Haziran’da yayınlanan yazısı üzerine patron işçilerden zorla “koşullarından mutlu” olduklarını söyleyen kağıda imza atmalarını ister. Bunu kabul etmeyen bir grup işçi işten çıkarılınca, 1400 kadın işçi greve çıkar.

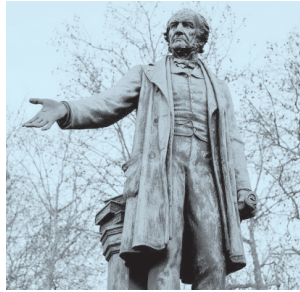
Annie sadece gazetecilik yapmamış onların bir grev komitesi kurmasına da yardımcı olmuştur. İki haftalık grevin sonunda, patronlar atılan işçileri geri almak, çalışma koşullarını iyileştirmek zorunda kalır, hatta kullandıkları tehlikeli fosforu bırakmak zorunda kalır.

O dönemin geleneksel sendikalarında vasıfsız işçilere ve kadınlara yer verilmiyordu. Fakat, Eleanor Marx ve Annie’nin de aralarında bulunduğu sosyalistler, es-

BAŞBAKAN’IN KANLI ELLERİ

BRYANT and May fabrikası patronu dönemin başbakanı W. E.

Gladstone’nun heykelini dik-tirmek için haftada en fazla birkaç şilin kazanan kibritçi kızlardan 7er şilin kesinti yapar ve onları “yarım gün zorunlu ücretsiz tatil” ilan ederek heykel açılışına götürür. Çileden çıkan işçiler, açılışta ceplerinde taş ve tuğlalarla gider. “Bunu biz ödedik” diye kızgınlıktan ağlayanlar, bileğini kesip heykeli kana bulanlar olur. Bugün elleri hala kırmızı olan bu heykel Londra’dadır.

ki, zanaat sendikacılığının yerini genel sendikacılığa bırakacak ve farklı iş kollarını tek bir sendika altında toplayacak yeni, mücadeleci bir sendikacılık anlayışını savunuyorlardı. Bu anlayışa göre sendikaya girebilmek için ustalık ya da erkek olmak değil işçi olmak yeterli olmalıydı.

İşte Kibritçi Kızların grevi, bu sendikacılık anlayışının dünyadaki ilk başarılı örneklerindedir. O genç kadınlar, canlarını tehlikeye sokan koşulları değiştirmek için hep birlikte sokağa çıktıklarında ve kazanana kadar direndiklerinde, patronu dize getirmelerinin yan sıra başta İngiltere olmak üzere dünya sendikacılığını değiştiren bir başarıya da imza attılar.

Kurdıkları komiteyi ‘Kibritçi Kızların Sendikası’na dönüştürdüler, ardından da Eleanor Marx’ın merkez komitesinde olduğu kadın ve erkek işçilerin ilk genel sendikası olan Gaz İşçileri ve Genel İş Ulusal Sendikası’na (NUG&GL) katıldılar. NUG&GL, önce Transport and General Workers sendikasına, ardından da bugün İngiltere’nin en büyük sendikası olan Unite the Union sendikasına dönüştü.

ANNIE BESANT: SOSYALİST BİR AJİTATÖR VE ÖRGÜTÇÜ

1 EKİM 1847’de doğan Annie Besant, daha 20 yaşındakinden bir din görevlisiyle evlenmiş, iki çocuk yapmıştı. Zor geçen doğumlarının ardından çocuk yapmak istemeyince, kocası tarafından dövüldü. Hem kişisel deneyimleri hem de dönemin politik ve sosyal atmosferi onu din ve devlet politikalarının ayrılması görüşünü savunmaya itti. Politik anlaşmazlık ve aşksızlıktan, birkaç yıl sonra da eşinden ayrıldı. Boşanma, o dönem için kabul edilemez bir olaydı, hele de bir kadın için.

Kendisi gibi laikliği savunan ateist yazar Charles Bradlaugh’un kurduğu The National Reformer gazetesinde yazmaya başladı. Üniversiteye girerek politik çalışmalarını orada da sürdüren Besant, akademiden de büyük tepkiler aldı ama buna aldırmadı. Bir yandan çeşitli etkinliklerde kadın hakları, toplumsal haklar, laiklik üzerine konuşmalar yapıyor, diğer yandan gazetelerde yazıyordu.

Dönemin sosyalistleri, ilericileri Besant’ın arkadaşlarıydı. Onlarla yaptığı konuşmalar, yazışmalar, okumalar, sonunda onu laiklik, ateizm, kadın, işçi ve insan hakları savunuculuğundan sosyalizme doğru götürdü.

‘KIVILCIM YAKALAYANLAR’

İNGİLİZCE’deki “strike” ve “spark” kelimeleri, hem kibritçi kızların yaptıkları işi tarif etmekte hem de grevlerini, hak arayışlarını, tarihe ışık tutmalarını anlatmakta kullanılan iki güzel kelime. “Strike” başka anlamlarının da yanında, bir yandan kibrit yakmak anlamındayken, diğer taraftan işçilerin en doğal hakkı olan grevi tanımlar. “Spark” ise çalışırken çıkan ve bütün kibritleri tutuşturabilecek kıvılcıma deniliyor. Elbette diğer anlamı da bu kadınların çalışma koşullarını düzeltmek için çıktıkları grevin işçi sınıfı tarihinde çakılmış bir kıvılcım olmasından geliyor.

Şair Lemn Sissay da, bu anlamlar üzerinde durarak, kibritçi kızların greviyle ilgili “Spark Catchers” (Kıvılcım Yakalayanlar) adlı şiirini yazıyor iki yüz yıl sonra. Hiç unutulmasın çıktıkları kıvılcım, yangın olup bu başıbozuk düzeni yaksın diye...

Not: Şair Sissay’ın şiirinden etkilenen besteci Hannah Kendall’in orkestra bestesini dinlemek için: <http://5against4.com/2017/09/01/proms-2017-hannah-kendall-the-spark-catchers-world-premiere/>

ÜNİVERSİTELERDEN BİR SES YÜKSELİYOR

İlayda BİLGİN

Üniversiteleri kültürel, sosyal, politik ve bilimsel konularda birçok şeyi öğrendiğimiz, kendimizi geliştirebildiğimiz bir alan olarak tarif edebiliriz. Mesleki alanda gelişimimiz bir yanda, üniversitelerde öğrencilerin doğrudan emekleri ile kurulan topluluklar ve düzenlenen etkinlikler, birçok türden kitabın bir arada bulunduğu kütüphaneler, kampüsteki yeşil alanlar ve daha birçok şey üniversite yaşamını bizim için sosyalleşmenin, kendimizi geliştirmenin de olanaklarını sağlayan bir yer haline getiriyor.

Fakat bir üniversitelinin yaşantısına dair tablo bununla sınırlı değil!

ÜNİVERSİTELİ İŞSİZ KADINLAR ÇOĞALIYOR

Yaşadığımız kriz koşullarında üniversiteli genç işsizlik oranının yüzde 28,8'lere vardığı, her 3 işsizden birisinin üniversiteli olduğunu düşündüğümüzde 'geleceksizlik' bizlerin en büyük kaygılarından biri haline gelmiş durumda. Özellikle biz genç kadınlar açısından durum daha çetin.

TÜİK'in verilerine göre 2016-17 yıllarında yükseköğretimde net okullaşma oranı kadınlar için yüzde 43,9'dan 2017-18 yılında yüzde 47,4'e yükseldi. Fakat istihdama baktığımızda üniversiteye gitme oranındaki yükselişi karşılayan bir istihdamla değil, tersine daha fazla insanı üniversiteli işsiz haline getiren bir sistemle karşı karşıya kalıyoruz.

Daha eğitilmiş olan gençliği daha işsiz bir gelecek bekliyor!

YURLARDA 'ORTAK ŞAMPUAN' DÖNEMİ

En temel ihtiyaçlarımızın dahi karşılanamaz olduğu bu günlerde alternatif çözümler arıyor ve yurtlarda şampuan, makyaj ve kişisel bakım ürünlerini dahi ortak kullanıyoruz. Bir yandan işe gidiyoruz. Derslerimizin yoğunluğu üzerine eklenen iş saatleri yalnızca bununla bitmiyor. Birçok mağazada kadın çalışanlara çalıştığı süre içerisinde 'makyaj yapma' ve 'bakımlı olma' gibi zorunluluklar da getiriliyor, bir yandan okuyup bir yandan çalışırken iş yerinde çalışma verimliliğininiz, bakımlı olup olmamanız vb. üzerinden mobbinge maruz kalıyoruz. İşe gidip gelmek okul yaşantımızı da sarsıyor.

KAMPÜSTE ŞİDDET VAR!

Genç kadınların yaşadığı ayrımcılık ve eşitsizlik kampüste de devam ediyor.

En net örneklerini yurtlarda görebiliyoruz. ODTÜ'de bu sene yurttan kalan öğrenciye herhangi bir şekilde ulaşılmadığı takdirde Yurtlar Müdürlüğü'nün aileye haber verme yetkisini öğrencinin onayladığını belirten bir dilekçe imzalamamız istendi. Üstelik dilekçeyi imzala-

EKMEK VE GÜL'E SEN DE KATIL

PEKİ, bizler üniversiteli kadınlar olarak bu durumlar karşısında ne yapacağız? Hayatın neredeyse her alanında okulda, evde, işte ve sokakta birçok sorunla karşı karşıya kalıyoruz ve yaşanan bu sorunlara karşı bir araya gelmek, beraber mücadele etmek gün geçtikçe daha önemli bir hale geliyor. İktidarın muhafazakâr-gerici politikaları kadını yaşamın her alanında kısıtlayan ve 'toplumsal ve dini' değerler gerekçe gösterilerek buyruk altına almaya çalışan anlayışına karşı fakültelerden yurtlara, biz genç kadınların bir araya gelerek sorunlarımızı tartıştığımız ve taleplerimizi yükselteceğimiz mekanizmalar kurmalı ve bu mekanizmaları güçlendirmeliyiz.

EkmeK ve Gül işte bu dayanaklarımızdan biri. Bugün pek çok üniversitede EkmeK ve Gül grupları olarak bir araya geliyoruz. Yaşadığımız dertleri paylaştığımız, kampüsleri beslediğimiz, geliştirdiğimiz, birbirimize dayanak olduğumuz alanlar haline getirdiğimiz, başka üniversitelerden kadınların deneyimlerinden, mücadelelerinden öğrendiklerimizle kendi yaşam alanlarımızı değiştirdiğimiz bu mecralar, senin de yalnız olmadığını hissedeceğin alanlar...

Senin üniversitende, yurdunda birlikte neler yapabileceğimizi konuşmak, tanışmak için heyecanlıyız.

İletişim için:

- @ posta@ekmekvegul.net
- twitter: @ekmekvegul
- instagram: ekmeKvegul
- facebook: EkmeK ve Gül www.ekmekvegul.net

mak erkek yurtlarındaki öğrencilere zorunlu değilken, kadın yurtlarındaki öğrencilere 'imzalamak zorunlu' denilerek dağıtıldı.

KYK yurtlarında da durum bundan farklı değil. KYK akademi adı altında 'evliliğin kutsallığı' üzerine seminerlerin verildiği, yurt kurallarına uygun olmadığı gerekçesiyle şort giyen kadın öğrenciye soruşturma açılması gibi durumlarla karşı karşıya kalıyoruz. Tüm bu yaşananları daha ileriye götüren akademideki cinsiyetçi söylemler

ve akademisyenlerin öğrencilere karşı tutumu yaşanan sorunları yurtlarla bırakmayıp fakültelere de taşıyor. En yakın örneklerinden birisini Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ndeki profesörün yanında çalışan öğrencisine şiddet uygulayıp tecavüz ettiği olay. Buna karşın ise üniversitelerde cinsel tacizi önleme birimi sayısı sadece 16.

Türkiye'de 2019 yılı itibarıyla ise 200'ü aşkın üniversite bulunuyor. Cinsel Tacizi Önleme Birimlerinin bulunduğu yerlerde 'cinsel taciz ve hak ihlallerini

önlemek, bu suçlara karşı gerekli yaptırımları uygulamak ve üniversitelerde cinsiyet eşitliğini gözetken politikaların yaşama geçirilmesi için çalışmakla görevli' cinsel taciz önleme birimlerinin yaşanan taciz, hak ihlalleri ve tecavüzü önlemekten uzak olduğunu, en iyi ihtimalle tüm bu durumlar yaşandıktan sonra başvuru alan olarak görüldüğünü söylesek yanlış olmaz.

Üstelik bu birimlerin bulunmadığı üniversitelerde hiçbir mekanizma bulunmuyor.

YÖK'ün Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesini 'toplumsal değerlerle uyum sağlamadığı ve toplumca kabul görmediği' gerekçesi ile kaldırması ise üniversitelerde kadına yönelik şiddet, taciz ve hak eşitsizliklerinin giderek artmasının ve yaşanan olayların 'cezasız' kalmasının da önünü açıyor.

Sağlıklı beslenelim ama neyle ve nasıl?

Beslenme; hem sağlık hem de hastalık için en başat nedenlerden biri. Hepimiz sağlıklı beslenmek istiyoruz, ama bütçemiz ve gıdalardaki tehlikeler en büyük engel. Peki, ne yapmalı?

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

Sağlıklı temiz beslenme ve yaşam boyu egzersiz, sağlıklı yaşam için önerilenlerin başında gelir. Ama 'nasıl ve hangi parayla' sorusu şu kriz ortamında çok önemli bir soru olarak da karşımıza çıkıyor elbette...

Sağlıklı beslenme deyince ekonomik ve aynı zamanda politik bir meseleden bahsediyoruz aslında. Hepimizin bildiği bir gerçek var; gelir düzeyi düşük aileler temel besin kaynaklarını ucuz ekme kuyruklarına girerek, akşam pazarlarından en ucuza ne denk gelirse alarak karşılarken; yüksek gelirli aile-

ler protein değeri yüksek besinlere ulaşabiliyor. Benzer biçimde gebelikte ve erken çocukluk dönemindeki dengesiz beslenme ve demir, çinko, folik asit ve B vitamininden fakir gıda alınması, yaşam boyunca her türlü fiziksel ve zihinsel gelişimi etkileyen biçimde hayata 1-0 yenik başlama durumunu da getiriyor.

Dünya, 820 milyon insan açlıkla mücadele ederken, daha fazlasının ya besin kalitesi yönünden yetersiz diyetlerle beslendiği ya da ihtiyacı olandan fazlasını yediği bir gezegen.

Temiz ve sağlıklı sürdürülebilir gıdaya ulaşmak her bireyin hakkıdır. Kanun koyucuların, yöneticilerin görevi ise bu hakka sahip her bireye ihtiyacı olan gıdayı ulaştırmaktır.

AKDENİZ DİYETİ: SAĞLIKLI VE ULAŞILABİLİR GIDALARLA BESLENME

DAHA önce hiç üzerinde düşünmediğimiz birçok sağlık sorununun da beslenmeden önemli ölçüde etkilendiğini görüyoruz. Beslenme; hem sağlık hem de hastalık için en başat nedenlerden biri.

Harvard Beslenme ve Halk Sağlığı Bölümü'nün başındaki, beslenme biliminin önemli isimlerinden biri olan Akdeniz Diyeti savunucusu Walter Willett'in sözlerine kulak verelim; "Akdeniz ülkelerinin 1960'lı yıllardaki sağlıklı haline dönmemiz mümkün, ancak bunları 21. yy şartlarında yapmalıyız. Bunun için dağlara çıkıp inen köylüler olmamıza gerek yok. Doğru seçimler yaparak bu günümüz şartlarıyla gerçekleştirmemiz mümkün" diyor.

Akdeniz Diyeti, hem sağlıklı hem de nispeten erişilebilir olduğu için bu yazıda ele alacağımız bir beslenme biçimi olacak. Bu diyet, genel olarak bitki bazlı beslenmeye, bir miktar kırmızı et, balık, kümes hayvanları, yumurta, süt ve süt ürünlerinin eklendiği bir diyet türü. Tahıllar, kurubaklagiller, sebze ve meyvelerden çok tüketmeyi, kırmızı eti, doymuş yağı az tüketmeyi içeriyor.

Akdeniz diyetine uygun sağlıklı ve sürdürülebilir günlük beslenme önerisi şöyle:

■ Tabağın yarısı sebze ve meyvelerden oluşması gerekiyor, kalan yarısı çoğunlukla bitkisel protein kaynakları ve tam tahıldan oluşacak.

■ Zeytinyağ, kanola yağı, ölçülü miktarda tereyağ önerilen temiz yağlardan olup tüketilmeli, trans yağlar olan margarin ve benzeri gıdalardan uzak durulmalı.

■ Patates harici tüm sebzeler ve her renkte meyve günlük tüketimin neredeyse yarısını oluşturmali.

■ Tam tahıllı baklagiller ve tam buğday ürünü ekmekler bu grupta tüketilmeli.

■ Şekerli içeceklerden; (meyve suyu gazoz, kola gibi) sakınılmalı, kahve ve çay sınırlı ve şekersiz tüketilmeli.

PAKETLİ GIDALAR: DAHA UCUZ OLABİLİR AMA SAĞLIKLI MI?

İnsan sağlığını son derece olumsuz etkileyen, özellikle dünyada tüm nedenlere bağlı ölüm sıralamasında açık ara birinci sırayı koruyan kardiyovasküler olaylarla ölümün, günümüzün hazır ve hızlı yemek ile beslenme ile tetiklendiği bir gerçek. Hazır ve hızlı yemek derken de aklınıza hemen evin dışında yenen fast foodlar filan gelmesin. Artık içeriği ve üretim aşamasında hem ucuz hammadde hem de ucuz emek nedeniyle fiyatları giderek düşen hazır gıdalar da "hızlı" piştiği için değil, "eve et girsin, çocukların nefsi körelsın" gibi nedenlerle sofralarda yerini alıyor. Biliyorsunuz; hazır pişmiş, paketlenmiş ama güvenilirliği ve sağlıklı olup olmadığı meçhul paket pişmiş tavuklar, dönerler, sucuklar kimi zaman bir kilo domatesten daha ucuz! Siz siz olun, "aman eve iki gram et girsin" diyerek bu tür gıdaları sofralara getirmeyin, kimi zaman sadece domatesli salçalı bir makarna bu paketli gıdalardan daha sağlıklı olabilir.

SAĞLIKLI GIDA HAKTIR

BÜTÜN bunlarla birlikte sağlıklı gıda meselesi kişisel sorumluluk ve tüketici tercihiyle ilgili bir konu elbette değildir. Yöneticilerin, kamu görevlilerinin, denetleme kurumlarının halkın sağlıklı ve sürdürülebilir temiz gıdaya ulaşabilmesi için üzerine düşen görevi yapması gerekir. Sağlıklı ve temiz gıdaya ulaşmak her birey için doğal bir hak. Biz vatandaşlar olarak marketlerde, pazarlarda "Bunun içinde ne var, acaba hangi yağ kullanılmış, üzerinde pestisit var mı, bu içme suyu kaynağına zehir kaynağı karışmış mı" diye gerilmeden, güvenle gıdaya ulaşabilmeliyiz.

Meltem TEKER

Insanız ya hani, her şey bizim için deriz hep. Bir bakarsınız, pembe panjurlu pencerenizden seyre diyorsunuz hayatınızda olan bitenleri; bir bakarsınız kör karanlık dehlizlerden... Tıpkı bugünkü hikayemizin konusu olan Leyla'nın hayatı gibi. İstanbul'un muhteşem ilçesi Büyük Ada'dan, ünlü bir Osmanlı paşasının torunu, güzel-ler güzeli Leyla...

Dostlarla yapılan hoş bir kutlamada, "yeğenin evlenme töreninde" tanıştım kendisiyle. Sesinde gülüşünü, davranışlarında vakur duruşunu ahenkle raks ettiren bu zarif hanımefendi, keskin bakışlarıyla hafızama attığı imzasından habersiz coşkuyla başladı anlatmaya.

AYRI DÜNYALAR

Leyla'nın babası ile annesi çok severek evlenmiş, ayrı sınıfların insanları. Müstakbel gelin, konakta yemek pişiren, balıkçılık yapan emekçi bir kadının kızı. Çiçeği burnunda damat, yani Leyla'nın babası ise zengin ailenin sorumsuz oğlu Muzaffer...

İki aile arasında geçen tartışmalı bir dönemin sonunda, genç çift nihayet evlenmeyi başarır. Varlıklı Paşa Baba'nın desteği ile yuvaları kurulur, içine lüks eşyalar döşenir. Önceleri sakin huzurlu geçinip giderlerken, iki çocuk doğunca, çalışmayı pek de sevmeyen

evin erkeği zorlanmaya başlar. Yokluk dönemi baş gösterince çaresiz kadın, baba ocağına geri döner; yeni doğmuş erkek çocuk Galip ve beş yaşındaki ablası Leyla ile birlikte... Çok geçmeden, Muzaffer'in ailesi, çocukları annelerinden alır.

Leyla'nın gözleri, iki iri kara üzüm gibi parlayarak yüzüme doğru sitem dolu kaçamak bir bakış atıyor. "Daha küçücük çocuğum, hep ağlıyorum. Ben annemi kapıda bacada beklerken onlar bana masada çatal bıçakla yemek yemem için baskı yapıyor-du." Muzaffer, kızının ağlamalarına dayanamaz ve bir gün çocukları alıp annelerine götürmeye karar verir. Fakat kapıyı çalacak cesareti yoktur. Minik Galip'i beş yaşındaki ablasına emanet ederek kulağına fısıldar usulca; "Ben şu bakkaldan sigara alacağım. Siz kapıyı çalın. Anneniz içeride..." Leyla kucığında bebek, önünde bahçe kapısı ve her tarafı belirsizliklerle örülü duvarların ortasında kalmıştır. Kapıyı açan annesi Yaşar Hanım, heyecandan oracıkta bayılır.

Leyla'yı anneannesi, büyük ninesi, teyzeleri, dayılarının eşleri sevgi dolu bir ortamda büyütür. Sesine çocuksu bir işve katarak; "Aslında belli bir yerim yoktu. Nerede uyukum gelirse orada kalırdım. Beni hiç dışlamadılar, ben de onları çok sevdim. Büyük Ninem tek kişilik divanda, beni koynunda yatırır. Mahalleli çok sever Şeker Hala derdi. Çok sonra öğrendim ki asıl adı Hafize imiş. Şimdi düşünüyorum da o kadınların hiç biri beni evlatlarından ayırmadılar. Akşam oldu

LEYLA

mu yıkanıp pijamalarımı giyer, gaz lambası etrafında toplanır, Zahide yengemden masallar dinlerdik. Gündüz işe gider, gece yorulduğum demez, hepimizle ilgilenirdi. O küçücük evlerde yoklukla kalabalıklıkla yaşarken, hiçbir şeyimiz de eksik edilmezdi."

KARDEŞ HASRETİ

Küçük Leyla, anne ve babasını değil ama kardeşi Galip'i özliyormuş. Galip'i görmeleri için de olsa hiç getiren olmamış.

Leyla'nın ilkökul yaşı gelmesine rağmen nüfus cüzdanı yokmuş. Kadınlar evde konuşurken duymuş; "Hadi eksikleri hallettik. Kıza nüfus cüzdanı nasıl yapacağız?"

Nereden geldiğini bilmediği okul önlüğünü giyen Leyla, dayısı ile okula gidip bir sıraya oturur. Dayısı beş, Leyla ise birinci sınıf öğrencisidir. "Hangi sınıfa gitsem, öğretmen 'Listede adın yok' deyip başka sınıfa gönderiyordu. Velimin gelmesini istiyorlardı ama ben kimseye söylemeden ertesi gün okula gidip oturdum. En sonunda bir sınıfta kaldım. Böylece okullu oldum." Beş yıl sonunda mezun olurken çıkarılan kimlik ile Leyla mezun olmayı başarır.

Ortaokul ise Leyla için stresli geçer. Teyzesinin eşi iş kazası yapmış bu yüzden işten atılmıştır. Teyze çalışmak zorunda kalınca çocuklara da Leyla bakmaya başlar.

Her ne kadar doktor olmayı istese de Leyla'nın ilgi alanında makalesi, haberi, bulmacaları, magaziniyle

gazeteler vardır. İşte bu gazetelerden birinde, bir eczane reklamı dikkatini çeker. Adres ve isimden halasının eczanesi olduğunu düşünür. Artık kardeşine ulaşmak için çabalaması gerektiğinin bilincindedir. Anneanne-siyle gidip bulduğu eczanede halası pek yüz vermez. Tepeden bakan bir çift göz "Ben sizi tanımıyorum" der. Leyla kendisine reva görülen kardeş özleminin acısını çıkarmak için olanca hırsı ile cevap verir; "Ben sizi değil, kardeşimi görmeye geldim. Ve ne pahasına olursa olsun göreceğim."

Halasının telefonuyla durumu öğrenen Leyla'nın babası Muzaffer, telaşla gelip kızına sarılır. Leyla duvar gibidir ama Galip konusunda kararlı ve ısrarcıdır. Bir hafta sonraya kardeşi ile görüştürülme sözü alır. Heyecanla beklenen bir haftanın sonunda randevu yerine, Eyüp Sultan Camisi'nin önüne gidilir. Fakat Muzaffer yalnız gelmiştir, Galip'in özel bir okulda okuduğunu, idarenden izin alamadıklarını bu yüzden yalnız geldiğini anlatır. Fakat tüm dil dökmelerine karşılık bir kez sarılamaz kızına.

Leyla telefon rehberinden amcasına ulaşmayı başarır. Kardeşini sorunca, yetiştirme yurdu lafi geçer. Galip'in sıklıkla adres değiştirdiğini, ona kendilerinin de ulaşamadığını söyler. Henüz 13 yaşındaki küçük Leyla, bir yandan okur, bir yandan fabrikada çalışırken, bir yandan kardeşini aramaktadır.

Bir ara annesinin hastalık haberini alır.

Onu, Yedikule'de kocası Yavuz'dan bulaşmış veremle boğuşurken bulur. İki kardeşi daha olmuş, annesinin yorgun bakan gözlerinin ferisi sönmüştür. Artık hasta annesine yardıma gidiyor, komşuların yanında ona teyze demek zorunda kalıyor Leyla...

SEVGİNİN GÜCÜ

Bir gün Leyla'nın işyerine bir telefon gelir. Leyla'nın önce kulaklarında sonra yüreğinde patlayan cümle savrulur fabrikanın salonuna; "Kardeşin Galip gelmiş." Mahallede düğün havası vardır. Meraklı gözler iki kardeşin yol ortasında buluşmasını izler. Önce iki kardeşin bu içli tablosunu görüp ağlayan evin kadınları, vakit kaybetmeden Galip'in yaşadıklarını öğrenmeye can atarlar. Duydukları inanılmazdır. O zengin konağın torunu Galip, 3 yaşından itibaren yetiştirme yurduna verilmiş, arada bir geri getirilip tekrar başka yurtlara gönderilmiş. 13 yaşında Çatalca'daki yurttan gördüğü baskı ve dayaktan kaçmış. Dört beş yıl sokakta yaşam mücadelesi vermiş. Ara ara babasını buluyor, annesini soruyor bilgi alamayınca tekrar zorlu hayatına dönüyormuş. Hayatta her şeyin yokluğuna bir çare bulunuyor da sevginin boşluğunu dolduracak hiçbir şey bulunamıyormuş.

Bundan sonra, hiç ayrılmayan bu muhteşem abla ve kardeşin, yaşanan onca sınıf çatışmasına, kadın erkek çatışmasına, kültür çatışmasına meydan okuyan, sevgi ve emeğin gücüne inanan, hepimize örnek olan hayatlarında gülüşleri hiç solmasın...

Güney Afrika çiftliklerinde kadın işçiler şiddet sarmalında

Güney Afrika'nın Batı Kap şehrinin kırsalındaki çiftliklerde çalışan kadınlar çalışma koşullarının ve ev içi şiddetin oluşturduğu kısır döngüye hapsedilmiş durumda.

Ömrünün büyük bir kısmında kocasından şiddet gören Gertruida Baartman bu çiftliklerde sezonluk çalışan binlerce kadın işçiden biri. "Dayak başladığında 3 haftadır evliydim. Terk etmeyi denedim. Çiftliğin kapısına kadar gittim ama geri dönmek zorunda kaldım. Ne kadar canım yansın onu tatmin etmek zorundaydım. Çoğu sefer, önce beni dövüp öyle yatmak isterdi benimle."

Zamanla üç çocuk doğuran Baartman, esaretinin ekonomik boyutunu şöyle ifade ediyor: "Onsuz ne yapabilirdim? Eve ekmeğe getiren oydu, kalıcı işçi oydu. Ben sadece mevsimlik çalışıyordum. Nereye giderdim? Beni ve üç çocuğumu kim alırdı?"

Çıkış yolunun kapanmasında çiftlik sahiplerinin rolünü not düşmek gerek: "Çiftlik yönetimine giderek dayak yediğimizi söyleyip şikâyet edersek kocayla uğraşmak yerine tüm aileyi kapı önüne koyarlardı. Yani günün sonunda hepimiz dışarda kalırdık. Bu durumda itaat etmek dışında ne yapılabilir ki?"

SENDİKALAŞMANIN GETİRDİĞİ GÜÇLENME

Şiddetin er ya da geç ölümüyle sonuçlanacağını farkında olan Baartman, hâlâ hayattayken ayrılabilmiş. Artık çiftlik işçileri sendikalarında çalışma yürütüyor. Baartman, aile içerisinde ev kölesi olarak çalıştıran, çiftlikte modern köle olarak sömüren bir şiddet cenderesinde kendisine mücadele yolu açabilmiş kadınlardan biri. Ancak binlerce kadın bu cendereye terk edilmiş durumda.

Ubuntu Kırsal Kadın ve Gençlik Hareketi'nden Wendy Pekeur "Çiftlikteki kadının üçlü bir yükü var. Siyah, kadın ve kent merkezinden çok uzak. Hükümete,

polise ve tıbbi tesislere erişim mümkün değil," diyerek endişelerini dile getiriyor.

Çiftliklerdeki Kadınlar adlı sivil toplum kuruluşunda çalışan Rebecca Mort "Çiftliklerde yaşayanların polise erişimi zor. Özellikle de telefon, kontör ya da elektrik meselesinde. Karakollara ve mahkemelelere çok uzak yaşıyorlar. Kırsal bölgelerde toplu taşıma da çok az. Polis, çiftliklerde yaşayanlara hizmet etmede, onların güvenlik ihtiyaçlarını karşılamada aşırı bir gönülsüzlük sergiliyor" diyor.

ERKEKLER KALICI, KADINLAR MEVSİMLİK İŞÇİ

Erkeklerin kalıcı, kadınların mevsimlik

işçi olarak istihdam edilmesi, kadınları eşlere daha çok tabi kıyor. Çiftlik sahipleri bir yandan tarımda makineleşmeye giderken diğer yandan sektörel bir asgari ücret politikası uyguluyor. Böylece her geçen gün daha az kalıcı işçi, daha çok mevsimlik ve geçici işçi istihdam ediyorlar. Bu da çiftliklerde çalışan aileler için sürekli bir göç anlamına geliyor. Birkaç ayda bir yer değiştirmek, sosyal hizmetlerden koparılan rapor edilen şiddet vakalarının dahi takibini imkânsızlaştırıyor.

Mail and Guardian sitesinden kısaltılarak çevrildi. Yazının tamamını www.ekmekvegul.net sitesinden okuyabilirsiniz.

İngiltere'de tecavüz artıyor, ceza verilenlerin sayısı azalıyor

Sarya TUNÇ

İNGİLTERE'de geçen ay, Kraliyet Savcılığı Servisi CPS, Kadın ve Kız Çocuklarına Karşı Şiddet yıllık raporunu yayımladı. Rapor 2018-19 yılında İngiltere ve Galler'de tecavüz ve/veya cinsel taciz suçlamalarından dolayı yalnızca bin 925 mahkumiyet olduğunu söylüyor; bu rakam bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 27 düşüktür. Ama polis raporlarındaki tecavüz kayıtlarına baktığımızda, bildirimlerin son dört yılda 35 bin 847'den 57 bin 882'ye yükselmiş olduğunu görüyoruz. Yani tecavüz suçunun bildirimleri artarken, suç işleyenlerin mahkumiyetinde düşüş yaşanıyor.

İngiltere'de kadın hakları çalışmaları ile bilinen Kadına Yönelik Şiddete Son Verin Koalisyonu ise bu durumu, taciz ve tecavüzün suç kapsamından fiili olarak çıkarıldığını göstergesi olarak değerlendiriyor. Koalisyon Eş Direktörü Sarah Green özellikle Kraliyet Savcılığının tecavüz davalarında karar verme yaklaşımını kadınların aleyhine 'sessizce' de

Kadına Yönelik Şiddete Son Verin Koalisyonu Direktörü Sarah Green: Özellikle Kraliyet Savcılığı tecavüz davalarına yaklaşımını kadınların aleyhine 'sessizce' değiştiriyor.

tirdiğinin altını çizip, buna dair ellerinde güçlü kanıtlarının olduğunu ve buna itiraz edeceklerini söyledi.

Kadına Yönelik Şiddete Son Verin Koalisyonu uygulamadaki bu değişimin mahkemeye aktarılan davalarda düşüşe neden olacağını, bunun da kadınlara ve kız çocuklarına karşı ayrımcılığı arttıracığını ifade etti: 'Her gün tecavüzden, tacizden kurtulanlar, tecavüz sorununu etkin bir şekilde çözmüş gibi görünen bu adalet sistemi tarafından bir kez daha aldatılıyor.'

Biz eksildik... Öfkemiz büyüdü

Berfin GÜLER
Malatya

10 Ekim 2015. Saat 10.04. Hayatımız boyunca asla aklımızdan çıkmayacak bir günün, izi hiç silinmeyecek dakikaları...

KESK, DİSK, TMMOB ve TTB'nin çağrısıyla 9 Ekim'in gecesinde barış talebimizle güle oynaya yola çıktığımız ilerimize geri döndüğümüzde ardımızda yoldaşlarımızı ve kana bulanmış barış pankartlarımızı bırakmıştık.

Hepimiz heyecanlıydık, umut doluyduk. Daha birkaç ay önce Sur'da patlayan bombayı unutmamıştık. O bombanın bir benzeri bizim aramızda, canımızda, yanımızda patlamıştı. Bu kanlı IŞİD saldırısında 103 canımızı kaybettik. Yüzlerce yaralı ve binlerce o anı unutamayacak insan kaldı geride.

18'li yaşlarım-
da devlet eliyle
yapılan bir
kat-

liama bu kadar yakından tanık olacağımı bilemezdim. Ülkenin bir yerinden kalbine doğru yol boyunca hiçbir kontrole tabii tutulmadan, hatta yol verilerle getirilen bombalar bizden çok şey çaldı... Ali Deniz'in yumruğunu, Şebnem'in gülüşünü, Elif'in mücadelesini... Küçük Veysel'in munis gülüşünü...

Eksildik... Öfkemiz ve hıncımız büyüdü. Mücadele azmimiz bilendi. Çünkü kaybettiklerimiz, en mücadeleçilerimizdi. Onlardan geriye kalan mücadele sorumluluğuyla yerden kaldırdık kana bulan bayraklarımızı, sırtlandık onların sözünü, sesini. Bu katliam bizden canlarımızı aldı, ama öfkemiz ve mücadele azmimiz

aramıza birçok yeni insan da kattı.

Dava sürecini takiben kurulan On Ekim Dayanışma Derneği de Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kapatıldı. Tren Garı önünde kurulan Barış Anıtı'na saldırdılar. Yargılanan sanıklar hak ettiği cezayı almadı. Ki suçlular yargılanan sanıklardan ibaret değildi yalnızca. Yargılanmayan onlarca suçlu vardı, göz yuman devlet görevlileri vardı, bu katliama yol verenler vardı... Aslında her şey ortadaydı. Ama bilmedikleri bir şey vardı. Anmalarımıza yapılan saldırılara, kapatılan derneğe, saldıran barış anıtımıza rağmen biz yılmadık. Gerçek suçlular yargılanana, adalet yerini bulana, mücadelemiz barış dolu bir ülke yaratana kadar yılmayacağız.

Unutmadık, unutmayacağız!

Hepimizin Sennur ablası

Kıvılcım EFTELYA
Malatya

Sennur Sezer... Kaybedeli 4 yıl oldu. Kaç yıldır edebiyatla ilgileniyor olmama rağmen çok sonra tanıdığımı hayırlılandığım o "emeğin ve direncin" şairi...

"Kadınlar şiirden ne anlar?", "Kadınlardan şair mi olur?" diyenlerin önüne şiirlerini gururla sunduğum Sennur abla... "Sennur abla" demek istiyorum çünkü dizelerindeki sıcaklığı, tüm insanları kucaklayışıyla hepimizin ablası o...

"Kadınlar, ki yoklukları fark edilir olsa olsa. Kadınlar, bir yazma, bir renk, bir devinim.. Karıncalar kadar olağan.. Payları karıncalar kadar hayatta. Göçerler, trenleri tanımadan. Selvisiz ve söğütsüz bir ıssızda, katar katar hece taşları."

Sennur ablanın şiirlerinde kadınlar her daim vardır: acısıyla, sancısıyla, emeğiyle, sevinciyle, gülüşüyle, yok sayılmasıyla, arzusuyla... Kadın çirliçirli ortadadır. Kadınların hak arama mücadelesinde bizimledir Sennur abla.

Bir şair düşünün ki işçi grevlerinde, direniş çadırlarında, mitinglerde işçilerle kol kola olsun... Dizeleriyle olduğu kadar kendi benliğiyle de ezilen, sömürülen insanların yanındadır ve onları mücadeleye çağırır: "Sabah sokakları saran ekme kokusunun mayalanışındaki uykusuzluk payı yazılmalı."

"Bir sözle kuruldu dünya
Hep o sözü aradım ve buldum:
Emek" diyerek de emeğin yüceliğini anlatır bize.

"Çiçeklensin kuru dallar diye, ne çok yeşil dal kaldı geride. Ne çok rüzgâr, ne çok bora! Sınanması bitmedi yoldaşlığın, bitmez daha. Ancak çiçek açmış bir ağaç tanır belki, birlikteliğin sevincini."

Sahi ne çok yeşil dal kaldı geride... 10 Ekim Ankara Garı Katliamından üç gün önce ölümsüzleşti Sennur abla. 10 Ekim'i görmüş olsaydı yüreği acıdan çatlayacak gibi olsa da o direngeliği aşılayacak bizlere sözcükleriyle, dizeleriyle biliyorum.

Sennur abla hayatın her anında, ufak detaylarda... Bir işçinin alınterinde, bir köylünün nefesinde, gecekondun evlerinde, bir kadının yazmasında, bir kız çocuğunun örgülü saçlarında, bir öğrencinin kitabında, bir bebeğin kirpiğinde, çiçek dallarında... Sennur abla her yerde...

DUYMAK ZORUNDASINIZ!

10 Ekim 2015 tarihinde Ankara Garı'na gidenlerin barış talebi, aslında insanlık tarihinin en eski özlemiydi. Ankara Garı, Türkiye yakın tarihinin en kanlı saldırısına sahne oldu. IŞİD zebanileri,

103 kişinin hayatını kaybettiği ve yüzlerce kişinin yaralandığı Emek, Demokrasi ve Barış Mitingi'ni kana buladı...

"Duyumak Zorundasınız", sözcüğün içerdiği tüm anlamlarla birlikte bir 'dava' kitabıdır. 10

Ekim Davası Avukat Komisyonu'nun katkılarıyla Avukat Gülşah Kaya, Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Dr. Barış Işık, Evrensel Gazetesi Ankara Temsilcisi Birkan Bulut ve Kor Kitap Editörü Fulya Alikoç tarafından hazırlanan Duyumak Zorundasınız, 10 Ekim'de barış mitingine yapılan bombalı saldırıdan, yakınlarını kaybedenlerin adalet mücadelesi verdiği davanın karar duruşmasına kadar geçen süreçte yaşananlara tanıklık ediyor. Bir darbe girişimi, iki yıl süren OHAL, iki seçim, bir anayasa referandumu, birçok IŞİD saldırısının yaşandığı bu dönem, aynı zamanda Türkiye'de adım adım tek adam rejiminin inşa edildiği dönemi de gözler önüne seriyor.

Kitap, bu anlamıyla belki de "Katliamlar Dönemi" olarak anılacak bir dönemin emek, barış ve demokrasi davasından tarihe bırakılmış bir kayıttır. Zira iki canlı bomba yüzünden 10 Ekim 2015'te başlamayan Emek, Barış ve Demokrasi Mitingi aslında henüz bitmemiştir. Mücadele o gün bayrağı devralanların elinde, gerçek sorumluların yargılanmadığı adliye koridorlarında devam etmiştir.

Mitingin BARIŞ, davanın ADALET çığlığı hâlâ sürüyor. 'Duyumak Zorundasınız' işte bu çığlığa tanıklık ediyor.

***

"Bugün salonda bulunan neredeyse herkes o gün 10:04'te oradaydı. Bir katliam yaşandığında, barış için gittiğiniz bir mitingde birden canlı bomba patladığında ve orası savaş alanına döndüğünde, insanlar ne yapar, ne yapmaya çalışır? Orada bulunan herkes o büyük kaosa, o korkunç savaş ortamına rağmen yerde yatanlara yardım etmeye çalıştı! Pankartlar sedye yapıldı. Yoldan çevrilen taksilerle yaralıları hastaneye yetiştirmeye çalışıldı ama oraya ambulanslar ne kadar zaman sonra geldi biliyor musunuz? 45 dakika sonra. 45 koca dakika sonra geldi. Biz bunların hepsini anlatmak durumundayız, siz bunların hepsini duymak zorundasınız!"

*10 Ekim Ankara Katliamı Davası:
Duyumak Zorundasınız kitabının
tanıtım bülteninden...

Kadınlar hayatlarından vazgeçmesin

Ben Leyla. Antep'te yaşıyorum. Çalışma hayatım 19 yaşında babamın vefatından sonra başladı. Ablam evliydi. Ben ve erkek kardeşim çalışıp evi geçindiriyor ve annemize bakıyorduk. Bir tekstil fabrikasında başlayacaktık işe. İlk kez büyük bir yerde, sigortalı olarak işe başlamanın heyecanı vardı üzerimde. Nereden bilebilirdim ki gençliğimi ve hayallerimi bir köşeye bırakıp yalnızca çalışmak zorunda olmam gerektiğini?

Günde 8 saat çalışıyorduk. Sabah 5'te uyanıp, 6'da servise biniyordum. 7'deyse mesai başlıyordu benim için. Tabii bir saat de eve dönüş yolum var derken, günün 11 saati bitmiş oluyordu. İşi öğrendikçe ATC diye bir makine verdiler beni (Bu makine aynı anda 3 veya 4 renk ile çalışabilen bir makine). Eğer bu makine başında mesai bitimine kadar sizden kaynaklı bir arızalanma olursa ya ücretinizden kesilirdi ya da artı 4 saat mesainize eklenirdi. İşe alım sırasında işçilere imza-

lattıkları birçok evrak arasında ufak bir maddeydi bu. Dikkat etmeye mecburduk, çünkü çalışmaya mecburduk...

Uzun bir zaman geçti kardeşimle o fabrikada çalışırken. Kardeşimin askerlik vakti geldiğinde bütün yük omuzlarıma kalmış gibi hissetmişim. İleride hayatımı zindan edecek kızımın babasıyla tanışmam da bu sıralarda oldu. İlk başta her şey o kadar güzel gidiyordu ki, kardeşimin askerliğe gidişi, beni yorucu bir hayatın bekleyişi onunlayken kaygandırmıyordu beni.

Kardeşim askerden döner dönmez işten ayrılıp evlendim. Evimiz annemlere yakındı ve ben artık ev kadınıydım. Ya da evin içerisinde bir köle mi demeliyim! Evlilikten sonraki hayatım ütü, temizlik, yemek pişirme, bulaşık yıkamadan ibaretti. Tüm bunların yanı sıra şiddete maruz kalıyordum. Hayatım böyle sürerken yağmurlu bir kış akşamı kızımı dünyaya getirdim, Yağmur'u...

ŞİDDET, BOŞANMA, KRİZ, İŞSİZLİK, İKİNCİ EVLİLİK...

Kızım 3 yaşında babası yüzünden şiddetin ne olduğunu anladı. 4 yaşına geldiğinde bana "Dünya kötü anne" dedi. Dünyam kararmıştı o an... O günden sonra boşanma kararı aldım. Şiddete uğradığım için boşanmışım ama, bana bir tek kişi sormadı koruma talep eder miyim, güvenliğimin sağlanmasını ister miyim diye. Evli veya bekar bir kadın şiddete maruz kalıyorsa bunun karşısında durmalıydı. Ben her şeyi sineye çekip oturmuş olsaydım dört duvar arasında aynı hayatı ya da daha kötüsünü yaşıyor olmaya devam edecektim. Ama korkmadım. Özgürlüğüme kavuşmak için araştırdım, avukatla görüştüm, boşandım ve tek başıma çıktığım anne evine kızımla döndüm. Geçim sıkıntısı, kızımın ihtiyaçları beni tekrar iş hayatına atılmak zorunda bıraktı. Eski çalıştığım tekstil fabrikasında işe başladım yeniden. Ama bu defa boşanmış, bir çocuk annesi olarak. Ne farkı var diye sorabi-

lirsiniz, söyleyeyim... Sabah işe giderken ve işten geç vakitte döndüğümde kızım uyuyor olurdu. Hastalandığında onunla ilgilenemiyordum. Çocuğum büyüyordu ve ben buna şahit olamıyordum.

Ben bu kadar çalışırken kızıma ve bana tanınan asgari ücret ve çocuk parası oluyordu. Kadınların çalışması önemliydi değil mi bu ülkede!

3 ay önce krizden dolayı çalıştığım fabrika kapatıldı. İşsiz kalmıştım. Kocullar beni ikinci evliliğimi yapmaya götürdü. Kızım benim yaşadığım hayatı yaşamamasın, iyi şartlarda eğitim görsün, benim gibi ezilmesin istedim.

Bunları size daha önce yazmam ve anlatmam için çaba sarf eden mesai arkadaşlarıma teşekkür buradan ederim. Daha önce korkuyordum; duyulur, okunur, işten çıkarılırım diye cesaret edip yazmadım. Artık o korkum yok. Yazdım ve sizlerle paylaştım hayatımı. Ve son söz olarak diyeceğim şu: Kadınlar kendilerini korumak için savaşmalı, mücadele etmeli.

ANTEP

Fatma Şengül'ün sesi olalım

31 Mart sabahı annemin "ahh" çığlığıyla gözlerimi açtım, tarif edilemez bir acı. Saniyeler sonra yanındaydım, kanlar içindeydi. Katilin hiçbir şey yokmuş gibi uzaklaşması, sonra bir kurşun sesi daha, artık toplam 6 kurşun sesi olmuştu. 4'ü annemin cansız bedeninde, 1'i katilde diğeri ise anneme isabet etmeyen kurşun...

O gün olanları anlatmak, tekrar tekrar yaşamak gibi... Ama ben o acı günden beri hiç susmadım, adil yargılama olsun, katil cezasız kalmamasın diye daha acımı bile yaşamadan kamuoyuyla birlik oldum.

Annem Fatma Şengül kanser ile mücadele etmiş ve kazanmış bir kadındı, hayat dolu gülüşüyle yaşam sevinci doluydu. Annemin gülüşünü çalan katil aslında her gün sadece isim değiştirerek kadınların hayatlarını, umutlarını, gülüşlerini çalıyor. Katillerin ismi farklı, dış görünüşleri farklı ama zihniyeti aynı...

Şimdiye kadar sosyal medya aracılığıyla annemin davasını gören bir çok kadın örgütü, siyasi parti ya da bağımsız kadın yanımda oldu, olmaya da devam ediyorlar. İstanbul'da süren mücadelenin yanı sıra Ankara, İzmir, Bur-

sa, Malatya... Türkiye'nin birçok yerinde daha önce hiç görmediğim kadınlar, annemin katledildiği sokağın isminin değişip Fatma Şengül Sokağı olması için başlattığımız imza kampanyasına sahip çıkıp mücadele ediyor. Ben de artık gücümü kadın dayanışmasından alıyorum, "bir kadın daha eksilmesin" diyen annem şu an aramızda değil ama, o sözü bana miras.

Sadece annem değil, Şule Çet, Emine Bulut, Feray Şahin, Hellen Palandöken ve ulaştığımız bir çok kadının davasına sahip çıkmaya çalışıyorum. Kadın katliamlarına sessiz kaldığımız her gün, daha çok ek-sileceğiz. Ben bugüne kadar kendime hep; "Sen Fatma Şengül'ün kızısın güçlü ol ve mücadele et" dedim. Güçlü olacağım, mücadele edeceğim ve katledilen tüm kadınların isyan sesi olmaya çalışacağım.

Bu isyan ve dayanışmaya inançla herkesi 28 Ekim, saat 09.00'da Kartal Anadolu Adliyesinde Fatma Şengül'ün sesi olmaya, mücadelemize ortak olmaya davet ediyorum.

Açelya Şengül/İSTANBUL

ORADA BİR KREŞ VAR UZAKTA AMA BİZE YARAMIYOR

Biz İstanbul Pendik'te 80 bin nüfuslu Kavakpınar mahallesinde yaşayan kadınlarız. Hepinizin bildiği gibi yaşam koşulları zaten çok zor, bir de üstüne ekonomik krizin yarattığı zorluklar eklenince her şey daha da kötü olmaya başladı. Kadınlar için de zorluklar daha da katmerli. Bu yazıda zorluklarımızın sadece birini; kreş konusunu sizinle paylaşmak istiyoruz.

Çocukların bakımı, çocukları güvenle bırakacak yer sorunu çalışmamızın önündeki en büyük engel oluyor çoğu zaman. Çocukları bazen annemize, bazen kayınvalidemize bıraksak da bu kalıcı bir çözüm olmuyor.

Mahallemizde özel kreşler var ama bunlar da sorunumuzu çözmiyor. Çoğumuz asgari ücretle çalışıyoruz, zaten geçimimize zor yetiyor kazandığımız. Bir de kreşe yüklü paralar ödeyemiyoruz.

Tüm bu anlattıklarımız aslında neredeyse her kadının, her ailenin

yaşadığı sorunlar. Biz de yalnız olmadığımızı bildiğimiz için mahallemizde bir imza kampanyası başlattık. Ekrem İmamoğlu'nun İstanbul Büyükşehir Belediye Başkan adayı olduğu dönemde söz verdiği gibi belediye kreşleri açılmasını istiyoruz.

Geçtiğimiz hafta İmamoğlu'nun açıkladığı kreşler olumlu bir adım olabilir ama "Orda bir kreş var uzakta" diye bilmek de bizim hayatımızda aslında pek de bir şey

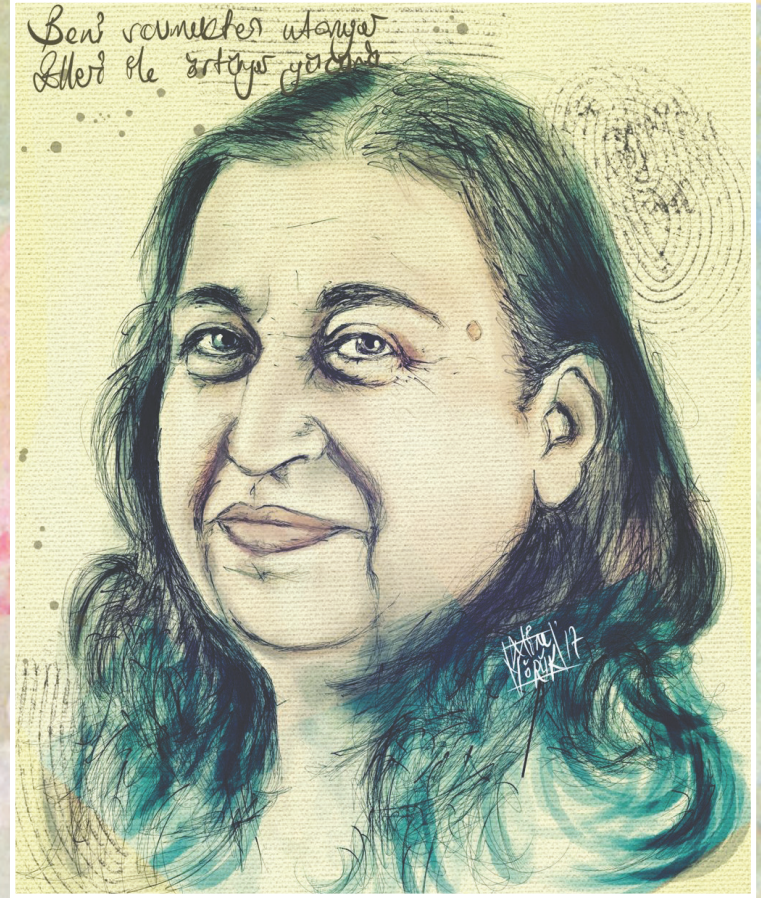
değiştirmiyor. Biz de en acil taleplerimizin başında gelen kreş için Ekmeç ve Gül Grubu olarak mahallede standlar açarak, kapı kapı gezerek, evlerde kadınlarla buluşarak topladığımız imzaları Aralık ayı başında hem Pendik Belediyesine hem de İstanbul Büyükşehir Belediyesine göndereceğiz.

Anneler işe, çocuklar kreşe...

Pendik Ekmeç ve Gül Grubu/İSTANBUL

EMEĞİN VE DİRENCİN YÜREKLİ KARINCASI:

SENNUR SEZER

Özge SÖNMEZ

“Ve kadınlar, sesleri yüzyıllardır savaşları lanetlemekten yorgun, ağıtlarda kısık, şiirler söylerler güzel günler için, rüzgâra karışır. Onlara şiir yazılmaz, yazılanlar aşka övgüdür belki” diye seslenmişti Sennur Sezer, 2012 Dünya Şiir Gününü Bildirisi’nde. Şair, yazar, emekçi, direngen bir yürek... Onunla aynı damarı paylaşan tüm dirençli kalplerin Sennur ablasını sonsuzluğa uğurlayalı bugün dört yıl olmuş. Zamanın çarkları umursamazca her şeyi öğütmeye devam ederken, dişlilerin arasından sessizce süzülüp geliyor yine Sennur Sezer’in sesi kulaklarımıza. Gölgesiz gülüşü ve alın terinden yana yürüyüşü ise hep hafızalarımızda.

DİRENMEK DOĞURGANDIR

Ölümün üstünü örtemediği çok az şey vardır yaşamda. İnsan; sonlu, sınırlı bir varlıksa da, elini üretmeye, kalbini paylaşmaya, aklını sevmeye adadı mı, cennete çeviremeyeceği cehennem yoktur. İşte Sennur Sezer de yaşamı boyunca, eline kalbini alıp, tüm cehennemlerin karşısında insanca, kadınca dikilmiştir. Sesi, sözü, kalemi ve umutla sıkılı yumruğu ile hem meydanlarda, hem edebiyatta ter akıtmış bir sevgi işçisidir. “Ekmek kadar eskidir ve ekmek kadar kutsal şimdi seni özlemek” derken, emeğin ve ekmeğin tarihini sevdiğine eşitlemiştir. Çünkü kötülüğe karşı çiçeklerle direnenler bilirler ki; direnmek doğurgandır, kötülük ise kısır. Direnmek insanca, kadıncadır, anadadır. Dünyanın derdini kalbinde taşıyan herkes biraz kadın, biraz anadır. İşte bu nedenle Sennur Sezer emekçi, direngen kadınları başının üstünde taşır. Dizelerini de, yüreğini de onların alın teriyle yoğurur.

SAFİMİZ BELLİ

“Ve bir işçi/ bir patron bifeği için ölmesin” diye vardır dünyada Sennur Sezer. Hangi ölüm öldürebilir bu dizeyi? Her geçen gün üstümüze bir sis dağı gibi çöken; çiçeği, ağacı, kuşu, ırmağı, yeşili, suyu boğan bu kara düzen, bu çirkef çukuru, bu yapışkan karanlık hiç susturabilir mi emeğin ve direnişin haklı kavgasını? Sennur Sezer yaşamı boyunca hem yüreği ve kalemiyle, hem de aklı ve bedeniyile Kral Nemrut’un ateşini söndürmek

için ağzında su taşıyan bir karınca oldu. Söylenceye, Nemrut’un ateşine ağızyla su damlası götüren karıncayı gören kartal kahkahalarla gülerken “Bir kendine, bir de ateşin büyüklüğüne bak! Senin taşıdığın su, o büyük ateşe ne yapabilir ki?” der. Karıncanın yanıtı aslında dünya tarihinde her coğrafyada durmaksızın yaşanan yıkımlara, talana, kıyımlara, adaletsizliklere, kısacası örgütlü kötülüğe karşı tüm direnenlerin yanıtıdır: “Olsun. Hiç olmazsa safımız belli olur.” Sennur Sezer Nemrut’un ateşine su taşıyan karıncanın kardeşiymiş. Biz de onun kardeşleriyiz.

YÜREĞİMİZİN YERİ

Dünya üzerinde kendi varoluşunu başkalarını yok ederek, silerek, ezerek, sindirerek sürdürmeye çalışan sakat akıl, kör bakış, sağır duyuş karşısında bir karınca duyarlılığı, sorumluluğu, çalışkanlığı ve cesaretiyle direnmek elbette bir yürek ağrısıdır. Bu yürek ağrısından çekenlerin kaydı elbette zalimin ve zulmün altına yazılacaktır. Oysa Sennur Sezer bize yüreğimizin ağrısını sevmeyi öğretir. Hangi ölüm öldürebilir bu dizeleri?

“Otuzunda yaşlandı bizimkiler,
Taşıldılar kanseri en güzel yerlerinde.
Kırka varmadan öldü çoğu,
Kanserleşmeden
Doğumda öldü de dağ gibi kızlar,
Dal gibi kızlar işkencelere dayandı.
-Ağrımasa bilir miydim

Yüreğimin yerini?”

Yüreğini yoklamaktan korkanların, onu sadece sol göğüs kafesinin içinde bir organ olarak taşıyanların hüküm sürdüğü zamanları aşar gider direnen şiir. İşte bu yüzden ölümsüzdür direnen şiir ve şairini yüklenir sırtına. Sonsuzluğa uzanırlar birlikte. Sennur Sezer bize sonsuzluktan seslenmeye devam ediyor ve edecek, yeter ki dünyanın sesini kısıp ona kulak verelim. “İzi Kalsın” kitabının önsözündeki seslenişiyse selamlayalım onu: “İnsan yaşadığı çağdan sorumludur. Ve tanık olduğu bütün savaşlardan, kıyımlardan, yokluklardan baskılardan sanıktır. Hayır demeyi öğrenir bu yüzden ve haykırır: Hayır! Hayır! Hayır! (...) Karşı koy haksızlığa. İzi kalsın.”

